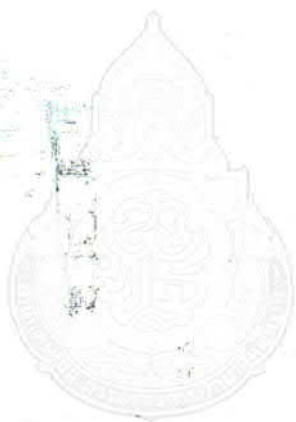

ปกิณณกคดี

ต่างประเทศ

สำเร็จ ตรีจันทรารักษ์

ปกิณณกคดี

ของ

ตำรวจ ศิริจันทร์พันธุ์

ตึกการศึกษามหาหมกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยพุทธศาสนา แห่งประเทศไทย
พิมพ์จำหน่าย

ครั้งที่ ๑/๒๔๕๔ จำนวน ๑,๐๐๐ ฉบับ
อันดับหนังสือเล่มที่ ๕๒

๔/-

4 มก 7 มค 10
โรงพิมพ์

20443

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

คำนำ

ก

พระพุทธเจ้าทรงสอนอะไร

๓

กระบวนการกอบกู้อิสรภาพและพระพุทธศาสนา

ในอินเดีย

๒๒

เหตุใดอินเดียจึงควรหันมานับถือพระพุทธศาสนา

๔๕

ถ้าเราปรารถนาจะเป็น...

๕๗

พระพุทธศาสนากับการชำระตนให้บริสุทธิ์

๖๘

กุศโลบายแสนใหม่ในการประกาศพุทธธรรม

๗๕

การโต้วาทีปะทะธุระ

๘๗

ท่ามกลางทะเลวนแห่งโศกสงสาร

๑๑๐

คำนำ

เท่าที่ข้าพเจ้าได้อ่านนิยายสารภาษาต่างประเทศมาบ้าง ได้พบสารคดีเกี่ยวกับพระพุทธคำสอนซึ่งชาวต่างประเทศต่างชื่นชมที่นำสนใจอยู่เป็นอันมาก อันแสดงให้เห็นถึงทัศนะของชาวต่างประเทศว่า เขามีความรู้ลึกซึ้งนึกคิดต่อพระพุทธคำสอนแตกต่างไปจากชาวเราอย่างไรบ้าง แต่เนื่องด้วยหนังสือเหล่านั้นไม่สู้จะแพร่หลายนักในเมืองไทย พุทธศาสนิกชนชาวไทยจึงคงมีน้อยที่มีโอกาสอ่านกันกว้างขวางนัก เป็นที่น่าเสียดายอยู่ เพื่อที่จะให้สารคดีเหล่านั้นได้แพร่หลายไปยังผู้สนใจได้อ่านทั่ว ๆ กัน ข้าพเจ้าจึงได้แปลเรื่องบางเรื่องออกเป็นภาษาไทยบ้าง เก็บรายงานข่าวความเคลื่อนไหวนำมาเรียบเรียงเองเป็นบท

ความบ้าง เท่าที่เวลาจะอำนวย และได้เคย
นำลงในนิคมสารธรรมจักขุ และยุพพุทธิกะ
เป็นครั้งแรก

โดยที่สภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยา-
ลัย เป็นสถาบันแห่งหนึ่งที่มีความสำคัญ
อย่างยิ่งหลวงในการประกาศพุทธธรรม เงิน
ทุนที่ใช้ในการบริหารก็ได้มาจากการอุปการะ
ของท่านผู้มีศรัทธาปสาทะบริจาคทรัพย์ตั้งเป็น
มูลนิธิเก็บดอกผลบำรุงสถาบันแห่งนี้ สำหรับ
ข้าพเจ้าเอง แม้ปรารถนาที่จะเจริญรอย
ตามท่านเหล่านั้นบ้าง ก็ยังขัดข้องอยู่ด้วย
ขาดทุนทรัพย์ จึงมีความเห็นว่าบรรดาสารคดี
บางเรื่องที่ได้เคยแปลและเรียบเรียงไว้ก็มี
ปริมาณพอจะรวมพิมพ์เป็นเล่มได้ขนาดพอ
สมควรส่วนหนึ่ง และคงจะเป็นรายได้ให้แก่

สถาบันแห่งนี้บ้างไม่มากนัก

ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงขอขอบติติงดาร์คดี
ต่าง ๆ เหล่านี้ในการพิมพ์ครั้งใหม่แก่สภากา
รศึกษามหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย โดยไม่หวังผล
ตอบแทนแต่ประการใดทั้งนี้

ดำเรง ศรีจันทร์พานิช

๓ มกราคม ๒๔๘๘

พระพุทธเจ้าทรงสอนอะไร?

แปลและเรียบเรียงจากเรื่อง

"What Did the Lord Buddha Teach"

ของ Bhikkhu Ananda Metteyya ภิกษุชาวอังกฤษ

วันหนึ่ง ขณะที่สมเด็จพระสัมมา-
สัมพุทธะเสด็จออกมาจากป่าสาวิวัน
ทรงกำใบประดู่ลายไว้ในพระหัตถ์ และ
ตรัสถามบรรดาพระสาวกของพระองค์ว่า
“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย! อันใบไม้ที่เราทำ
อยู่กับใบไม้ที่อยู่ในป่าโน้น ข้างไหนจะ
มากกว่ากัน?” บรรดาพระสาวกทูลตอบ

นั่นที่ว่า “ใบไม้ในป่าโน้นมีมากกว่าเหลือ
 จะคณนานับพระเจ้าข้า” พระองค์จึงทรง
 กล่าวสรุปว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย! ความ
 จริงก็เช่นนั้น สิ่งที่เราตลาคตได้เห็นแจ้ง
 แล้ว แต่ยังมีได้แสดงแก่พวกเธออย่างม
 อยู่มากกว่าที่ได้แสดงแล้วมากนัก อุปมา
 เหมือนใบประดู่ลายที่อยู่ในมือเรากับที่อยู่ใน
 ป่าโน้นเช่นนั้น” “สิ่งที่ตลาคตได้
 แสดงแก่เธอ นั้น ก็ธรรมะอันเป็นไป
 เพื่อการดับทุกข์ทั้งปวง เราได้แสดงแก่
 เธอถึงทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ การดับทุกข์
 และทางที่ไปถึงความดับทุกข์ทั้งสิ้น”

ในอีกกาละหนึ่ง พระองค์ตรัสห้าม
 บรรดาพระสาวกของพระองค์ว่า “ดูก่อนภิกษุ
 ทั้งหลาย! เธออย่าไปคำนึงถึงเตยว่า โลกนี้

มันที่สุดหรือไม่ โลกนี้เที่ยงหรือไม่ แต่เพียง
ดำรงอยู่ในความจริงอย่างยิ่งคือทุกข์ เหตุ
แห่งทุกข์ การดับทุกข์ และทางที่ไปถึงความ
ดับทุกข์ทั้งนั้น”

ก็ไหนเจ้าพระองค์จึงทรงตั้งสอนสาวก
ของพระองค์อย่างนั้น ? ไฉนพระองค์จึงไม่ทรง
ชี้แจงปัญหาเหล่านั้นให้แจ่มกระจ่างว่า โลกนี้
ไม่มีที่สุดหรืออะไรๆ ในทำนองนี้ ทั้งๆ ที่
พระองค์ทรงทราบ ? ก็เพราะพระองค์ทรง
เล็งเห็นว่าปัญหาเช่นนั้นไม่มี คำควรแก่การ
ตอบอย่างใด มีแต่จะก่อให้เกิดหรือยั่ว
วิจิกิจฉา ความเคลือบแคลงสงสัยไม่รู้จบ
สิ้น ซึ่งพระองค์มิได้ทรงมีพระพุทธานุญาต
เช่นนั้นเลย ดังนั้นพระองค์จึงไม่ทรงตอบ
ปัญหาเหล่านั้น

ในข้อที่พระองค์ไม่ทรงตอบปัญหาเห็นว่า
 นี้ ได้มีบุคคลบางคนยกเป็นข้ออ้างเพื่อครหา
 หรือคัดค้านพระองค์ว่าไม่ทรงรู้อะไร ถ้าหาก
 รู้อะไรก็ต้องตอบปัญหาเหล่านั้นให้เป็นที่พึงพอ
 ใจแก่ผู้ถามได้ แต่พระองค์ทรงทราบดีว่า
 การที่จะทรงอธิบายเรื่องเช่นนั้นเป็นการหา
 ประโยชน์มิได้ และก็ไม่น่ากว่าเมื่อทรง
 อธิบายแล้วเขาจะเชื่อพระองค์หรือไม่ เพราะ
 เป็นการเกินกว่าสติปัญญาของสามัญชนจะ
 พึงเห็นจริงตามที่พระองค์ทรงชี้แจงได้ จะมี
 ประโยชน์อันใดแก่เขาเล่า มีแต่จะนำไปสู่
 ความมึนงงเท่านั้น!

ครั้งหนึ่ง มีโรคติดต่อร้ายแรงระบาดอยู่
 ณ หมู่บ้านแห่งหนึ่ง นายแพทย์ผู้หนึ่งได้ไป
 ประสพเหตุการณ์เป็นที่ปริศนาการเช่นนั้น

จึงรับอาสาจะเยียวยาให้ แต่ชาวบ้านเหล่านั้นก็
 จะรู้สึกนึกว่าตนกำลังตกอยู่ในสภาพอย่างไรก็
 หาไม่กตัมมัวแต่ถกเถียงกันในเรื่องอันหาแก่น
 ดรามิได้ เมื่อพบนายแพทย์ก็ขอให้นายแพทย์
 ตัดสินข้อสงสัยของตน ถึงแก่นายแพทย์ผู้นั้น
 จะทราบความจริงเป็นอย่างดี แต่เขาก็ปฏิเสธ
 เพราะเห็นว่าเป็นการไร้ประโยชน์โดยสิ้นเชิง
 ทั้งจะไม่เป็นที่ลบลาวรมณ์แก่เขาเหล่านั้นด้วย
 เป็นข้อที่ตลกขบขันถึงกับปัญญาของเขา และจะ
 เป็นการขัดต่อความเชื่อถอดคงเดิมของเขาด้วย
 นอกจากนั้น ยังจะเป็นการเสียเวลาสำหรับ
 เยียวยาคนไข้ให้หายจากโรคอีกโดยใช่เหตุ
 เขาคิดว่า “หากจะเกิดประโยชน์แม้แต่
 เพียงเล็กน้อยจากการตอบปัญหาเหล่านี้ แม้
 จะเหนื่อยยากเพียงใดก็ตาม เราก็ยินดี

จะตอบ แต่ในกรณี^๑ที่ตรงกันข้ามเช่นนี้ควร
หรือที่เราจะมาเอาใจใส่” ดังนั้นเขาจึงห้าม
ชาวบ้านเหล่านั้นว่า อย่าไปเอาเรื่องอัน
ปราศจากสาระัตถะประโยชน์เช่นนั้นมาเป็น
อารมณ์^๒เลย แล้ว^๓ก็ตั้งหน้ารักษาพยาบาล
คนไข้ต่อไป

อุปมาฉันใดอุปไมยก็ฉันนั้น
พระพุทธองค์ทรงตระหนักแล้วว่า
หากพระองค์จะทรงก้าวเสวยขอบเขต^๔
ความมุ่งหมายของพระองค์ไปเกี่ยว
พันกับปัญหา^๕ ซึ่งไม่มีแก่นสารอะไร
แล้ว ก็จะมีแต่เสียเวลาอันมีค่าของ
พระองค์ไปโดยเปล่าประโยชน์ ไม่
อาจนำ^๖สัจ^๗ให้^๘พ้นทุกข์ได้ เพราะ

เรื่องเช่นนั้นไม่เป็นสาระประโยชน์
 เพื่อความหลุดพ้น ไม่เป็นเบื้องต้น
 แห่งพรหมจรรย์ ไม่เป็นไปเพื่อ
 ความหน่ายในโลกีย์ ไม่เป็นไปเพื่อ
 จิตจางความรักใคร่ยินดี ไม่เป็นไป
 เพื่อความเย็นใจ ไม่เป็นไปเพื่อ
 ความสงบ ไม่เป็นไปเพื่อความรู้อย่าง
 ไม่เป็นไปเพื่อความสิ้นเต็มที และ
 ในที่สุดไม่เป็นไปเพื่อพระอมฤตมหา-
 นิพพาน พระองค์จึงทรงนิ่งเสีย

ล้วนมากปัญหาเหล่านี้มักจะถกเถียงกัน
 ระหว่างอาจารย์เจ้าดำตติและนักอภิปราย
 แต่ก็ไม่เคยปรากฏว่ามีความเห็นเป็นเอกฉันท์

กันได้เลย ถกเถียงกันไปถกเถียงกันมา เตี้ย
 เวลาไปเปล่า ๆ โดยไม่เกิดประโยชน์อะไรเลย
 พระพุทธองค์จึงตรัสไว้ว่า การพยากรณ์ถึง
 เรื่องที่นอกเหนือด้วยที่อาจเห็นจริงได้ “เป็น
 บ้าขวัญ เป็นทะเลทราย เป็นรูปมายา เป็น
 การพยากรณ์ที่พัวพันอยู่ในกองทุกข์เวทนา
 อันปิดกันไว้มิให้สัตว์ข้ามพ้นห่วงแห่งความ
 ทุกข์ทั้งปวงได้”

โลกจะเที่ยง หรือไม่เที่ยง มีเบื้องต้น
 หรือไม่มี มีที่สุดหรือไม่มีก็ตาม แต่
 ความจริงที่เราจะหนีไม่พ้นก็คือ เราทุกคน
 กำลังก้าวเข้าไปหาความตายอยู่ทุกวินาที
 สิ่งต่าง ๆ ที่เราเรียกกันว่า ความชื่นชม
 ความยินดี ในที่สุดก็จะจบลงด้วยความ
 ตาย ดังนั้นสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธะจึง

ตรัสไว้อย่างเด่นชัดว่า ปัญหาอย่างเดียว
ของพระองค์ก็คือ ทำอย่างไรจึงจะนำ
สัตว์ให้พ้นจากความทุกข์ทั้งปวงได้

เพื่อเป็นอุทาหรณ์ของความเพ้อฝันอันไร้
สาระ พระองค์ได้ตรัสเปรียบเทียบไว้ว่า
ประหนึ่งบรรพบุรุษผู้ถูกถูกรบกวนอาบยาพิษมกคิณหัง
อยู่อาการปางตาย ญาติมิตรได้ไปรับคัดย-
แพทย์มารักษา เมื่อคัดยแพทย์ลงมือจะผ่า
ถูกรุนออก คนไข้กลับกล่าวว่า “ข้าพเจ้าไม่
ยอมให้ถอนลูกขุนออก จนกว่าท่านจะ
บอกข้าพเจ้าก่อนว่าใครเป็นคนยิงข้าพเจ้า
บ้านเขาอยู่ที่ไหน ตัวสูงหรือตัวเตี้ย คัน
ขนของเขาเล็กหรือใหญ่แค่ไหน สายขน
ของเขาทำด้วยเอ็นแมวหรือด้าย ลูกขน
ทำด้วยไม้อะไร คมขนมีเงาหรือไม่มี”

ดังนี้ แม้ใครจะมีแก้ไขตอบคนใช้คนนั้นคงจะ
ตายเสียก่อนที่จะได้มาถูกรชนออกเสียแล้วเป็น
แน่

ในทำนองเดียวกัน คนที่พูดว่า “ข้าพเจ้า
จะไม่ปฏิบัติตามธรรมะของพระพุทธเจ้า จน
กว่าจะอธิบายให้ข้าพเจ้าได้ทราบก่อนว่า โลก
นี้เที่ยงหรือไม่เที่ยง” หรืออะไรๆ ในทำนองนี้
นั้น คนผู้นั้นก็มีแต่จะจมอยู่ในห้วงแห่งความ
ทุกข์ทรมานโดยไม่อาจเข้าใจในสิ่งนั้น ใดๆ ได้
เลย และไม่ว่าสิ่งต่าง ใดๆ ที่เขาเพ้อฝันอยาก
ทราบจะเป็นเช่นนั้นหรือไม่ ความจริงอย่าง
ยิ่งที่เขาจะต้องประสบก็คือ ความเกิดแก่
เจ็บตาย ความอาลัย ความพิโรธรำพัน ความ
ระทมใจ ความเสียใจคับใจ ฯลฯ ฉะนั้นสิ่งที่
พระองค์ทรงมุ่งแต่อย่างเดียวก็คือ ทรงสอน

ทางอื่น จะนำเวไนยสัตว์ ไปสู่ความดับทุกข์
ทั้งสิ้น

สมมุติว่ามีบุคคลกลุ่มหนึ่งถูกนำไปขังไว้ในคุกมืด มีฝาผนังตาอยู่ ไม่ทราบแม้แต่หย็อย
ว่าตนตกอยู่ในสภาพอย่างไร บางคนก็นั่งเด้น
หัววุ่นเช่นเด็กไม่เดียงสา บางคนก็นึกวาดภาพ
เล่าหรือกำแพงหนีความทุกข์ณะอย่างไร ตั้ง
แค่นั้น บางคนก็นั่งบกรวดทราย ๆ ด ๆ แดง
ก็นำมาคุยโอ้อวดหรือถกเถียงกัน ซึ่งเขา
นึกว่า เป็นสิ่งสำคัญในชีวิตของเขาเสีย
เหลือเกิน ต้องขบคิดให้ตกจนได้ วันหนึ่งมี
คนเข้าไปเพื่อนำออกจากคุก นักโทษเหล่านั้น
ก็รีบเข้ามาชุมนุมถามปัญหาที่เขาทำดัง
ถกเถียงกันอยู่ คนที่เข้าไปหาจึงพูดว่า “นี่
ท่านจะเอาเรื่องเหตุใดเหตุหนึ่งมาทวนใจทำไม

กัน? การที่จะไปรู้ว่าเต๋าหรือกำแพงมีรูปร่าง
อย่างไร ถึงแม้ไเหน มันให้ประโยชน์อะไรกับ
ท่านบ้าง มันช่วยอะไรท่านได้บ้าง? ทำไม
จึงมามัวเพื่อเจอะอยู่กับเรื่องอันไร้สาระเช่นนั้น
เต๋า? สิ่งที่ท่านควรจะทำก่อนอื่นก็คือ ท่าน
กำลังอยู่ในสภาพอย่างไร? ท่านกำลังถูกขัง
อยู่ในคุกมืด ทำไมไม่หาทางออกเต๋า? ท่าน
มีฝาพนตาอยู่ ทำไมจึงไม่แกะออกเสียก่อน
เต๋า? ฉะนั้นกำลังจะช่วยท่านแกะฝาพนตาออก
อยู่เดี๋ยวนี้” บางคนฉลาดหน่อยเห็นจริงตาม
คำแนะนำก็ปฏิบัติตาม แกะฝาพนตาออกได้
สามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ได้ร่าง ๆ เมื่อ
ก้าวไปตามทางที่เขาชี้ให้พ้นจากที่คุมขัง
ออกมาได้

เช่นเดียวกับผู้ที่เข้าไปช่วยเหลือคนโทษ

ซึ่งไม่เอาใจใส่กับคำถามอันไร้เดียงสา พระ
พุทธองค์ทรงนิ่งเสีย ไม่เฉลยปัญหายุ่งยาก
ต่าง ๆ ที่คนชอบนำมาถกเถียงกันโดยไม่เป็น
ประโยชน์ในทางพ้นทุกข์เลย พระองค์มี
พระพุทธานุภาพอยู่แต่ที่จะนำสัตว์ข้ามห้วง
สังสารวัฏฏ์ คับสิ้นเสียซึ่งกิเลสอาสวะทั้งปวง
โดยสิ้นเชิง ทรงแสดงให้สัตว์เห็นแจ้งใน
ทุกข์ทั้งหลาย ทรงชี้ถึงเหตุแห่งทุกข์ ทรง
ชี้ถึงการดับทุกข์ และในที่สุดทรงสั่งสอนให้
ถึงซึ่งวิมุตติ ความหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งสิ้น
สู่พระนิพพาน พระองค์ตรัสไว้ว่า “ดูก่อน
ภิกษุทั้งหลาย! สิ่งสำคัญอันเดียวที่ตถาคต
สอนเธอ ณ บัดนี้ เช่นเดียวกับที่สอนมาแล้ว
ในกาลก่อน ๆ ก็คือ ความทุกข์และทางเพื่อ
ความดับทุกข์”

เต็ม่อนบุรุษเห็นบ้านหลังหนึ่งกำลังถูกไฟ
 ไหม้อยู่ ตะโกนเรียกคนในบ้านและชี้ทางให้
 หนีออกโดยเร็ว พระพุทธองค์ทรงประจักษ์
 ชัดแล้วว่า โลกเรากำลังถูกเพลิงกิเลสเผา
 เผาอยู่ มิได้ทรงค้นพระทัยที่จะตรัสถึงเรื่อง
 อื่นนอกจากทรงชี้ทางให้ และให้หนีออกพ้น
 จากกองเพลิงได้ ตรัสว่า “หยุดพูดเสียที่
 เกิด จงดูและทำความเข้าใจเสียเถิดว่าเธอ
 กำลังอยู่ในกองทุกข์ นี่คือทางออกแห่งทุกข์
 จงปลดปล่อยความทุกข์ของเธอเสียโดยเร็ว
 เถิด”

พระพุทธองค์ได้ตรัสรู้ดี ตรัสรู้ชอบ
 ด้วยพระองค์เองซึ่งพระอนุดตรสัมมาสัม
 โพธิญาณอันยอดเยี่ยม ทรงรู้แจ้งเห็นจริง
 แล้วว่า สัตว์ทั้งหลายต่างเวียนว่ายตาย

เกิดไม่รู้จักจบจักสิ้นอยู่ในห้วงสังสารวัฏฏ์
 มกิละสอสาละนอนเนื่องอยู่ในสันดานเป็น
 ชะนิกบักหลังอยู่ ไม่อาจหลุดพ้นไปสู่สันติ
 สุขอันแท้จริงได้ พระองค์ผู้ทรงบัลลังก์แล้ว
 ซึ่งพระอมฤตมหานิพพาน ด้วยพระ-
 เมตตาคุณในสรรพสัตว์ จึงมีพระพุทธรูป
 ประสงค์อันแน่วแน่ที่จะทรงแสดงให้สัตว์
 ทั้งหลายเห็นแจ้งเช่นเดียวกับพระองค์ใน
 ทุกขสังสาร แล้วดำเนินตามรอยพระ-
 ยุคลบาทของพระองค์สู่การดับทุกข์ทั้งปวง
 ในที่สุด ดังนั้นพระองค์จึงทรงละวางทุก
 สิ่งอันหาสาระมิได้ ทรงประกาศธรรมะอัน
 ให้เห็นแจ้งในความจริงอย่างยิ่ง ๔ ประการ
 ซึ่งรวมหลักพระสัจธรรมอันบริสุทธิ์ของ
 พระองค์ทั้งหมดไว้ เรียกว่า “อริย-

สัจจ ๔ ” ได้แก่ ความจริงอย่างยิ่งคือทุกข์
 ความจริงอย่างยิ่งคือเหตุแห่งทุกข์ ความ
 จริงอย่างยิ่งคือการดับทุกข์ และความ
 จริงอย่างยิ่งคือ ทางที่ไปถึงความดับทุกข์
 ทั้งสิ้น

ทุกข์ เป็นผลสืบเนื่องมาจากบรรดา
 ทัศนคติต่าง ๆ เพื่อความยึดถือผูกพัน ได้แก่

- ๑) ความเกิด
- ๒) ความมีชีวิตต่งไป
- ๓) ความไม่ดับายกาย
- ๔) ความตาย
- ๕) ความแห่งใจ
- ๖) ความพิโรธำพันหรือระทมใจ
- ๗) ความไม่ดับายใจ
- ๘) ความคับแค้นใจ

- ๘) ความพดพิพจากสิ่ง^{ที่รัก}
 ๑๐) ความประจวบกับสิ่ง^{ที่ไม่รัก}
 ๑๑) ความปรารถนาสิ่งใดไม่ได้สม-
 ประสงค์

เหตุแห่งทุกข์ ย่อมมาจาก

- ๑) กามตัณหา—ความทะยานอยาก
 ในกาม มีรูป รส กลิ่น เสียง
 สัมผัส ทำให้เกิดสิ่งต่าง ๆ อัน
 มีความเพติดเพตินและความร่ำ
 ดิดตามไปด้วย
- ๒) ภวตัณหา—ความทะยานอยาก
 ให้มีไว้บ้าง ความทะยานอยาก
 ให้คงที่อยู่บ้าง
- ๓) วิภวตัณหา—ความทะยานอยาก
 ให้ไม่มีหรือให้พ้น ๆ ไปเสียบ้าง

การดับทุกข์ ได้แก่

- ๑) ความดับผัสแห่งคันหานั้น ๆ
- ๒) ความระคันหานนั้น ๆ
- ๓) ความวางคันหานนั้น ๆ
- ๔) ความปล่อยคันหานนั้น ๆ
- ๕) ความไม่พัวพันอยู่กับคันหานนั้น ๆ

ทางที่ไปถึงความดับทุกข์ ได้แก่

- ๑) บัญญาอันเห็นชอบ หมายถึงเห็นอริยสัจ ๔
- ๒) ดำริชอบ
 - ก. ในอันออกจากกามที่เรียกว่าเนกขัมมะ
 - ข. ในอันไม่พยายาบทปองร้ายผู้อื่น
 - ค. ในอันไม่เบียดเบียนผู้อื่น
- ๓) เจรจาชอบ กล่าวคือเว้นจาก

ก. พุดปด

ข. พุดล่อเลี้ยงค คือยุยงให้เขา
แตกร้างกัน

ค. พุดหยาบคาย

ง. พุดเพื่อเจ้อเหตุวให้ตไม่เป็น
ถั่วระ

๔) ทำการงานชอบ กถาวคือ

ก. เว้นจากการฆ่าหรือเบียด-
เบียดพลัดว

ข. เว้นจากการลักขโมยคดโกงหรือ
แก่งทำตายของของผู้อื่น

ค. เว้นจากประพฤดิเล่เพศในกาม

๕) เติงชีวิตชอบ ได้แก่การประ

กอบถัมมาอาชีวะ ณะเวณมีจนา

ชีพต่าง ๆ

๖) เพียรชอบ แบ่งออกเป็น ๔ คือ

ก. เพียรระวังไม่ให้ความชั่วเกิด
ขึ้น

ข. เพียรระความชั่วที่เกิดขึ้นแล้ว

ค. เพียรทำคุณงามความดีให้
เกิดขึ้น

ง. เพียรรักษาความดีนั้น ๆ ที่
เกิดขึ้นแล้วให้คงอยู่

๗) ระวังชอบ ได้แก่

ก. ระวังรูปร่างในเรือนกายและ
อริยาบทของกาย

ข. ระวังรูปร่างเมื่อพูดไม่สบาย
หรือสบาย หรือเฉย ๆ

ค. ระวังรูปร่างจิตใจเสื่อราหมอง
หรือผ่องแผ้ว

ง. ระลึกไว้ดีกว่าอารมณ์กำลัง
ผ่านเข้ามาในใจ

๘) ตั้งใจนั้นชอบ ได้แก่มืดมัวหนัก

แน่ไม่พองขึ้น จนได้มัตตญาณ ๔

นอกจากที่กล่าวข้างต้น สมเด็จพระ
ผู้มีพระภาคเจ้าไม่เคยได้ทรงกล่าวถึงเรื่อง
อันบางอย่างหรือ? พระองค์ทรงกล่าวบ้าง
เหมือนกัน! แต่ก็นักเป็นเพียงส่วน
ประกอบเหตุให้เกิดผลเท่านั้น หาใช่เนื้อ
แท้แห่งพระสัจธรรมของพระองค์ หรือ
มีความมุ่งหมายให้ผู้ปฏิบัติตามติดอยู่เพียง
แค่นั้นนอกนั้นไม่ เผลอเช่นผู้เล่นหมากรุก
ยอมไขเบี่ยงหมากรุกเป็นพาหนะไปสู่ชัยชนะ
ชนะ ณะนั้น

เป็นเวทาช้านาน และเพ็งจะเป็นผดดำเร้งดง
 เมื่อ ๔ ปีก่อนมาน คือเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม
 พ.ศ. ๒๔๙๐ ประจวบกับไม้ใหญ่ที่ค่อยๆ เจริญ
 งอกงามขึ้นจนมั่นคงจากเมล็ดพืชเพียงเมล็ด
 เดียว พืชแห่งอัสสัรภาพน ราชารามโมหัน
 รอยได้ทรงหว่านลงไว้ในเบงกอลเมื่อ ๑๒๕ ปี
 ถ่วงมาแล้ว และจากวาระนั้นเป็นต้นมา การ
 ดินรนต์อัสสัรเพื่อเอกราชย์ก็ดำเนินมาโดยไม่
 หยตยง บันดาผู้นำของเราต่างยืนหยัดอย่าง
 เด็ดเดี่ยวมั่นคง ต่อสู้เพื่อความมุ่งมาด
 ปราปรกษาอันสูงส่งของปวงชนทั้งผอง ซึ่ง
 เรืองนัยยอมเป็นทศระหนกกันด้วยโดยทั่วไป
 แล้ว โดยเฉพาอย่างยิ่งในปี พ.ศ. ๒๔๒๗
 พรรคอินเดียนเนชันแนลคองเกรสก็ได้อุบัติขึ้น
 แล้วดำเนินการชักจูงและปลุกประชากรอินเดีย

ให้ตั้งไว้ในความเป็นไทยของชาติ ฉะนั้นในวัน
 ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอถือโอกาสกล่าวถึงระบอบ
 การสองอย่าง ซึ่งเริ่มชนพร้อมกันในอินเดีย
 ในระยะศตวรรษกึ่งที่ผ่านมานี้ ทั้ง ๆ ที่มรดก
 การณเคนตระแนวคิดแผ่กันอยู่ราวฟ้ากับดิน แต่
 ท้ายที่สุดโชคชะตาก็ตัดสินตาตให้มาบังจบ
 กทมเกลี่ยวกันได้อย่างประหลาด — ข้าพเจ้า
 กำลังจะกล่าวถึงระบอบการฟื้นฟูพระพุทธ-
 ศาสนาในอินเดีย !

คงไม่มีใครเถียงได้ว่า ในยุคที่ประเทศ
 นีรันโอรันนั้น เป็นยุคเดียวกันกับที่ประ-
 ชาชนมีศรัทธาปสาทะอย่างยิ่งยวดในพระ-
 พุทธศาสนา เมื่อสมัยที่สมเด็จพระพุทธ-
 องค์ทรงพระชนม์อยู่นั้น เป็นเวลา ๕๐๐
 กว่าปีก่อนคริสตกาล หลังจากพระพุทธกาล

มาเป็นเวลาประมาณ ๒๕๐ ปี พระพุทธ-
 ศาสนาเป็นที่เลื่อมใสของประชาชนอินเดีย
 ทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากพระเจ้าอโศกมหาราช
 ทรงปฏิบัติพระองค์เป็นเยี่ยงอย่างแก่ข้า
 แผ่นดิน กล่าวคือทรงเป็นอัครพุทธศาสน-
 ปลัมภก จำเนียรกาลล่วงมาจนถึงรัช-
 สมัยของพระเจ้าศีกาทัตย์ทรงพระชนม-
 ราว พ.ศ. ๑๒๐๐ รวมเป็นระยะเวลาตั้ง
 กล่าวถึงประมาณ ๑,๐๐๐ ปี พระพุทธ-
 ศาสนารุ่งเรืองถึงที่สุดในประเทศนี้ และ
 ในระหว่างนั้นความเจริญทางวัตถุตลอด
 จนอุปถัยของชาติก็รุ่งโรจน์มั่นคงอยู่
 ดังที่ยอมรับกันทั่วไปว่าในสมัยคุปตะนั้น
 ไพร่ฟ้าประชาชนอยู่เย็นเป็นสุขไม่มีสมัยใด
 เสมอเหมือน ครั้นต่อมาเมื่อพระพุทธ-

ศาสนาอื่น^๕เสื่อมโทรมลง ความร่ำรวย
 ในทางการเมืองก็เริ่มบังเกิดขึ้น ซึ่งทุก ๆ
 ท่านคงจะระลึกได้อย่างแม่นยำตั้งแต่ต้น
 จนอวสานว่าปรากฏผลในบั้นปลายอย่าง
 ใด ๆ ไร หลวงจีนเฮียงจิ้ง ได้จารึกเข้า
 มาในอินเดียในระหว่างปี พ.ศ. ๑๑๓๓
 ถึง ๑๑๔๔ บันทึกไว้ว่าได้ประสบพระพุทธ-
 ศาสนาในสภาพเหลวแหลก . และนับวัน
 แต่จะเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว แล้วต่อ
 จากนั้นมาอีกประมาณ ๒๐๐ ปี พระพุทธ-
 ศาสนาก็หายสาบสูญไปจากดินแดน^๕นั้นโดย
 สิ้นเชิง แต่ในขณะเดียวกันนั้นเองพระ-
 พุทธศาสนา^๕กลับไปรุ่งโรจน์อยู่ในภาคพื้น
 ส่วน^๕อื่นอย่างกว้างขวาง กล่าวคือ จีน,
 ญี่ปุ่น, สุวรรณภูมิ และลังกาภาคใต้ ส่วน

ในมาตภูมิเองนั้นหรือ พระพุทธศาสนา
 ได้สูญสิ้นไปเสียแล้ว บันดาพุทธานุส-
 สรณ์สถานสำคัญ ๆ ต่าง ๆ ผู้คนพากันลืม
 เสียสิ้น ปล่อยให้ร้างให้ปรักหักพังทับถม
 จมอยู่ใต้ดินหรือรกรงรังกลายเป็นป่าดง
 ไป อย่างว่าแต่หลักฐานต่าง ๆ เลย แม้
 แต่ความทรงจำถึงพระพุทธศาสนาก็ไม่
 ปรากฏเหลืออยู่ พระสถูปและหลักศิลา
 จารึกจำนวนพัน ๆ ที่พระเจ้าอโศกมหาราช
 และผู้มัครราชอื่น ๆ ได้ทรงสร้างและ
 สร้างกันมาชั่วลูกชั่วหลานเป็นพุทธบูชา
 นั้น เค้า ก็ถูกทะเลาะไม่มีใครเหลียวแล ปล่อยให้
 ให้แตกทำลายหรือสูญหายไป มีรอยจารึก
 อยู่ตามชะง่อนหินและหลักศิลามากมาย
 แต่ก็ไม่มีใครอ่านออกสักคนเดียว หรือ

แม่แต่ที่จะชวนขายสีกษาวานันเป็นอะไร
ก็ไม่มีเลย อนาคตนอพระบวรพุทธ-
ศาสนา ข้างไม่มีผู้ใดระลึกถึงบ้างเลยแม่
แต่เพียงฉัน !

พร้อม ๆ กับความเสื่อมสูญพระพุท-
ธศาสนานี้เอง อิสรภาพของชาติก็สูญสิ้นไป
และพศกนิกรต้องตกไปเป็นทาสของชนชาติอื่น
ศตวรรษแล้วศตวรรษแต่ผ่านไป การณ์ก็ยัง
คงเป็นอยู่อย่างนั้นไม่เปลี่ยนแปลง ในพระ-
คัมภีร์ระบุไว้อย่างชัดเจนถึงบันดาดังเวชนีย-
สถานต่าง ๆ กล่าวคือ ลุมพินีวัน สถานที่ ๆ
สมเด็จพระบรมศาสดาประสูติ, พุทธคยา
สถานที่ที่พระพุทธองค์ตรัสรู้สัมมาสัมโพธิ-
ญาณ, ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน สถานที่ที่พระ-
องค์ทรงแสดงปฐมเทศนาและกุสินารา สถานที่

ที่ที่พระองค์ทรงดับขันธปรินิพพาน พระบา^๑ดิ^๒กุ^๓
 แสด^๔งไว้อย่างตะเอยัดถึงพระรา^๕ช^๖กร^๗ณ^๘ีย^๙กิจ^{๑๐}ของ
 พระเจ้า^{๑๑}อ^{๑๒}โศ^{๑๓}ก^{๑๔}ม^{๑๕}ห^{๑๖}าร^{๑๗}า^{๑๘}ช^{๑๙} ๐^{๒๐}ง^{๒๑}ค^{๒๒}ือ^{๒๓}ค^{๒๔}ร^{๒๕}ค^{๒๖}ำ^{๒๗}ส^{๒๘}ำ^{๒๙}น^{๓๐}ุ^{๓๑}ป^{๓๒}ถ^{๓๓}ม^{๓๔}ภ^{๓๕}ก^{๓๖}
 ผู้^{๓๗}ท^{๓๘}ร^{๓๙}ง^{๔๐}แ^{๔๑}ผ^{๔๒}ท^{๔๓}ช^{๔๔}า^{๔๕}ณ^{๔๖}า^{๔๗}จ^{๔๘}ก^{๔๙}ร^{๕๐}อ^{๕๑}ก^{๕๒}ไป^{๕๓}ท^{๕๔}่ว^{๕๕}ช^{๕๖}ม^{๕๗}พ^{๕๘}ท^{๕๙}ว^{๖๐}ี^{๖๑}ป^{๖๒}
 แต่^{๖๓}ใน^{๖๔}อ^{๖๕}น^{๖๖}เ^{๖๗}ด^{๖๘}ย^{๖๙}เ^{๗๐}ง^{๗๑}น^{๗๒}น^{๗๓}ห^{๗๔}ร^{๗๕}อ^{๗๖} ๐^{๗๗}น^{๗๘}ิ^{๗๙}จ^{๘๐}า^{๘๑} ! พ^{๘๒}ุ^{๘๓}ท^{๘๔}ช^{๘๕}ค^{๘๖}ย^{๘๗}า^{๘๘}แ^{๘๙}ะ
 บ^{๙๐}ำ^{๙๑}อ^{๙๒}ธิ^{๙๓}ป^{๙๔}ค^{๙๕}น^{๙๖}ม^{๙๗}ฤ^{๙๘}ค^{๙๙}ท^{๑๐๐}า^{๑๐๑}ย^{๑๐๒}ว^{๑๐๓}ัน^{๑๐๔}ก^{๑๐๕}ถ^{๑๐๖}ม^{๑๐๗}ภ^{๑๐๘}ก^{๑๐๙}ท^{๑๑๐}อ^{๑๑๑}ด^{๑๑๒}ท^{๑๑๓}ัง^{๑๑๔}ม^{๑๑๕}ิ^{๑๑๖}ม^{๑๑๗}ผู้^{๑๑๘}
 ไ^{๑๑๙}ด^{๑๒๐}เ^{๑๒๑}ด^{๑๒๒}ย^{๑๒๓}ว^{๑๒๔}ด^{๑๒๕} ! จ^{๑๒๖}ะ^{๑๒๗}มี^{๑๒๘}ผู้^{๑๒๙}ไ^{๑๓๐}ด^{๑๓๑}เ^{๑๓๒}ม^{๑๓๓}แ^{๑๓๔}ด^{๑๓๕}เ^{๑๓๖}ย^{๑๓๗}ง^{๑๓๘}ค^{๑๓๙}น^{๑๔๐}เ^{๑๔๑}ด^{๑๔๒}ย^{๑๔๓}ว^{๑๔๔}ที่^{๑๔๕}
 ท^{๑๔๖}ร^{๑๔๗}า^{๑๔๘}บ^{๑๔๙}ถ^{๑๕๐}ึง^{๑๕๑}ค^{๑๕๒}ว^{๑๕๓}า^{๑๕๔}ม^{๑๕๕}ด^{๑๕๖}ำ^{๑๕๗}ค^{๑๕๘}ัญ^{๑๕๙}ข^{๑๖๐}ง^{๑๖๑}ด^{๑๖๒}ุ^{๑๖๓}น^{๑๖๔}พ^{๑๖๕}ั^{๑๖๖}น^{๑๖๗}แ^{๑๖๘}ะ^{๑๖๙}ก^{๑๗๐}ุ^{๑๗๑}ดี^{๑๗๒}น^{๑๗๓}า^{๑๗๔}ร^{๑๗๕}
 แ^{๑๗๖}ม^{๑๗๗}แ^{๑๗๘}ด^{๑๗๙}น^{๑๘๐}อ^{๑๘๑}ย^{๑๘๒}ก^{๑๘๓}ห^{๑๘๔}า^{๑๘๕}ม^{๑๘๖}เ^{๑๘๗}ด^{๑๘๘}ว^{๑๘๙} ! ม^{๑๙๐}ิ^{๑๙๑}ม^{๑๙๒}ไ^{๑๙๓}ค^{๑๙๔}ร^{๑๙๕}ร^{๑๙๖}ุ^{๑๙๗}จ^{๑๙๘}ก^{๑๙๙}ว^{๒๐๐}า^{๒๐๑}พ^{๒๐๒}ระ^{๒๐๓}เจ^{๒๐๔}า^{๒๐๕}
 อ^{๒๐๖}โ^{๒๐๗}ศ^{๒๐๘}ก^{๒๐๙}ม^{๒๑๐}ห^{๒๑๑}า^{๒๑๒}ร^{๒๑๓}า^{๒๑๔}ช^{๒๑๕}ค^{๒๑๖}ือ^{๒๑๗}ไ^{๒๑๘}ค^{๒๑๙}ร^{๒๒๐} ? พ^{๒๒๑}ระ^{๒๒๒}อ^{๒๒๓}ง^{๒๒๔}ค^{๒๒๕}ท^{๒๒๖}ร^{๒๒๗}ง^{๒๒๘}พ^{๒๒๙}ระ^{๒๓๐}บ^{๒๓๑}ร^{๒๓๒}ม^{๒๓๓}
 เ^{๒๓๔}ด^{๒๓๕}ช^{๒๓๖}า^{๒๓๗}น^{๒๓๘}ุ^{๒๓๙}ภ^{๒๔๐}า^{๒๔๑}พ^{๒๔๒}เ^{๒๔๓}ย^{๒๔๔}ง^{๒๔๕}ไ^{๒๔๖}ว^{๒๔๗} ? ไ^{๒๔๘}ด^{๒๔๙}ท^{๒๕๐}ร^{๒๕๑}ง^{๒๕๒}บ^{๒๕๓}ำ^{๒๕๔}เ^{๒๕๕}พ^{๒๕๖}เ^{๒๕๗}ย^{๒๕๘}พ^{๒๕๙}ระ^{๒๖๐}ร^{๒๖๑}า^{๒๖๒}ช^{๒๖๓}-
 ก^{๒๖๔}ร^{๒๖๕}ณ^{๒๖๖}ี^{๒๖๗}ก^{๒๖๘}ิ^{๒๖๙}จ^{๒๗๐}ั^{๒๗๑}น^{๒๗๒}ไ^{๒๗๓}ห^{๒๗๔}เ^{๒๗๕}ว^{๒๗๖}ง^{๒๗๗}ไ^{๒๗๘}ว^{๒๗๙}แ^{๒๘๐}ก^{๒๘๑}่^{๒๘๒}พ^{๒๘๓}ระ^{๒๘๔}บ^{๒๘๕}อ^{๒๘๖}ว^{๒๘๗}พ^{๒๘๘}ุ^{๒๘๙}ท^{๒๙๐}ช^{๒๙๑}-
 ค^{๒๙๒}ำ^{๒๙๓}ส^{๒๙๔}น^{๒๙๕}า^{๒๙๖}เ^{๒๙๗}ย^{๒๙๘}ง^{๒๙๙}ไ^{๓๐๐}ว^{๓๐๑} ? แ^{๓๐๒}ด^{๓๐๓}ะ^{๓๐๔}พ^{๓๐๕}ระ^{๓๐๖}อ^{๓๐๗}ง^{๓๐๘}ค^{๓๐๙}ไ^{๓๑๐}ด^{๓๑๑}ท^{๓๑๒}ร^{๓๑๓}ง^{๓๑๔}ท^{๓๑๕}ะ^{๓๑๖}น^{๓๑๗}บ^{๓๑๘}ำ^{๓๑๙}ร^{๓๒๐}ุ^{๓๒๑}
 ท^{๓๒๒}า^{๓๒๓}ง^{๓๒๔}เ^{๓๒๕}เ^{๓๒๖}อ^{๓๒๗}ค^{๓๒๘}ว^{๓๒๙}า^{๓๓๐}ม^{๓๓๑}พ^{๓๓๒}ัน^{๓๓๓}ท^{๓๓๔}ุ^{๓๓๕}ก^{๓๓๖}ั^{๓๓๗}ธ^{๓๓๘}ำ^{๓๓๙}ห^{๓๔๐}ร^{๓๔๑}บ^{๓๔๒}ม^{๓๔๓}น^{๓๔๔}ุ^{๓๔๕}ษ^{๓๔๖}ย^{๓๔๗}ช^{๓๔๘}า^{๓๔๙}ด^{๓๕๐}ไ^{๓๕๑}ว^{๓๕๒}
 เ^{๓๕๓}ย^{๓๕๔}ง^{๓๕๕}ไ^{๓๕๖}ว^{๓๕๗} ?

ภาวะอันเลวร้ายตกเป็นอยู่เรื่อยมา จน
 เกือบจะถึงกลางพุทธศตวรรษที่ ๒๔ พอถึง
 กลางพุทธศตวรรษที่ ๒๔ อันเป็นสมัยที่การค่อ
 ด้เพื่อกอบกู้อิสรภาพของอินเดียได้เริ่มไหว
 วดชน ก็เริ่มมีการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาขึ้น
 เคียงคู่กันไป ทั้งนี้ด้วยความร่วมมือของผู้
 เชี่ยวชาญทางโบราณคดีชาวอังกฤษและชาว
 ยุโรป หลังจากถกเถียงคัดค้านกันในระหว่าง
 นักโบราณคดีอย่างรุนแรง การบุกเบิกขุดค้น
 บันดาปุณียสถานต่าง ๆ ก็ค่อย ๆ เริ่มดำเนิน
 ไปในดินแดนอุตรประเทศภาคตะวันออกและ
 แคว้นพิหารอันเป็นพุทธภูมิ ความอุตสาหะขุด
 ค้นบุกเบิกก็ว่าจะพบพุทธาสนุสรณ์สถานแต่จะ
 แห่ง คดอดจนเมื่อพบแต่พวกบาบับถอดถ้อย
 คำจากภาษาโบราณในหลักศิลาจารึกของพระ-

เจ้าอโศกมหาราชแต่ละชั้นเป็นพฤติกรรมที่
 ซาบซึ้งตรึงใจยิ่งนัก แม้แต่ในไมซอร์ซึ่งอยู่
 ต่ำสุดลงไปทางใต้ ก็ปรากฏว่าเมื่อ ๒,๒๐๐ ปี
 ก่อนโน้น มีผู้จาริกแผ่พระพุทธศาสนาไปถึง
 และจาริกพระปรมาภิไธยของพระเจ้าอโศก
 มหาราชไว้ที่หัตถักศิลาแห่งหนึ่ง พระปรมา-
 ภิไธยที่จารึกไว้ตามหัตถักศิลาทุกหนทุกแห่งก็
 คือ “พระมหาจักรพรรดิเทวานัมปิยทัตต์”
 ซึ่งก็มีใช้ผู้ใดอื่น นอกจากพระเจ้าอโศกมหา-
 ราชนั่นเอง

ประวัติการค้นพบสังเวชนียสถานและ
 พุทธานุสรณ์สถานต่างๆ แต่ละแห่งเหล่านั้นล้วน
 เป็นไปราวกับนิยายอภินิหารมหัศจรรย์ เช่น
 ว่าในใจดวงบ่าที่บดิน สวณลุมพินีวัน (“รุม-
 มินเด” ในปัจจุบัน) ต้องขุดลงไปลึกถึงหลาย

ท้ายกัณฑ์นิชฐานพบแล้ว นอกจากนั้นยังได้ค้นพบสังเขปนิชฐานอื่น ๆ อีก คือ บำลิสปตนมฤคทายวัน (ปัจจุบันเรียกว่า “ตำราถ”) ในแคว้นกาลั และพุทธคยาในแคว้นพิหาร ซึ่งในบริเวณนั้นก็ยังมียศพระศรีมหาโพธิ์อันศักดิ์สิทธิ์เป็นพุทธานุสรณ์อยู่ ตลอดจนบริเวณใกล้เคียงที่ผู้ศึกษาค้นคว้าพระธรรมมาดัมพุทธเจ้าประทับและทรงอธิบายว่า จะไม่เด็ดขาดจนกว่าจะบังเกิดพระธรรมมาดัมโพธิญาณ กัณฑ์นิชฐานได้แน่นอนแล้ว

ตลอดเวลาดังกล่าวกลางพุทธศตวรรษที่ ๒๔ ถึงกลางพุทธศตวรรษที่ ๒๕ เป็นเวลาที่เต็มไปด้วยการเตรียมตัวต่อสู้เพื่อเอกราชทางการเมือง และในสมัยเดียวกันนั้นเองก็เป็นสมัยแห่งการพยายามบุก-

เบิกชุดค้นพุทธานุสรณ์สถานต่าง ๆ ตั้ง
 ระบุในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาให้
 ประจักษ์แก่ตาโลกอีกวาระหนึ่ง สถานที่
 สำคัญ ๆ ต่าง ๆ มีอาทิ เช่น พาราสาวัถลี
 ในโบราณกาล (ปัจจุบันคือ ซาเฮีตมา-
 เฮีต ในแคว้นกอนดา อุตตรประเทศ)
 กรุงโกธัมพี (ปัจจุบันคือโกธัมในแคว้น
 อัลดฮาซัค) กรุงราชคฤห์ และ
 นาลันทา ที่ถูกล้มเลิกแล้ว อีกทั้งปูชนีย-
 สถานอื่น ๆ อีกมากมาย ตลอดจนศิลา
 จารึกตามแคว้นแคว้นแดนไกล เช่น กาลลี
 ในเดห์ราดุนปัจจุบัน คอลลี ซึ่งอยู่สุดไป
 ทางตะวันออกใกล้ซันนาถบุรี และใน
 ไมซอร์ตอนใต้ ก็ได้ค้นพบในบุคคลดังกล่าว
 นี้เอง ในรอบศตวรรษแห่งการบุกเบิกชุด

คนนี้ก็ได้เริ่มมีการฟื้นฟูพระพุทธศาสนา
 และปลูกฝังศรัทธาปลาทะในพระสัจ-
 จรรมอันล้ำเลิศ อันพระผู้มีพระภาคเจ้า
 ประกาศไว้ดีแล้ว แก่ชนกรชนอินเดียเป็น
 การใหญ่ ชาวอินเดียก็ค่อยๆ ตระหนักดี
 ยิ่งขึ้นในพระเกียรติคุณของสมเด็จพระ
 โคตมพุทธะ, พระวิโมกขธรรมอันประเสริฐ
 ของพระองค์ และโดยนิมิตอย่างนี้
 พระพุทธโอวาทเกี่ยวกับเมตตาและอหิง-
 สาอันเป็นเครื่องจูนลวลดีภาพแห่ง
 มนุษยชาติ และแล้วถึงกาก็ได้ชำระหนี้
 บุญคุณเก่าแก่ของอินเดีย กล่าวคือ ใน
 รัชสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราชนั้น
 พระองค์ได้ทรงส่งพระมหินทเถระ พระราช
 บุตร และ พระนางสังฆมิคคาภิกษุณี

พระราชบิดาของพระองค์ไปเฝ้าแม่พระ-
 พุทธศาสนาในลังกา พร้อมด้วยหน่อโพธิ
 พุทฺธจากพุทธคยา ต้นพระศรีมหาโพธิ์
 นั้นก็ยังงอกงามอยู่จนบัดนี้ ดังนั้นในปี พ.ศ.
 ๒๔๓๔ ก็มีพุทธศาสนิกชนผู้หนึ่งเดินทาง
 จากลังกาเข้ามายังอินเดียที่ท่านผู้นี้คือ ท่าน
 อนาคาริกธรรมปาละ เมื่อท่านได้มาประ-
 สดสภาพสังเวชนียสถานพุทธคยาในขณะ
 นั้นก็รู้สึกสลดใจอย่างสุดซึ้ง จึงได้จัดการ
 ก่อตั้งสมาคมมหาโพธิ์แห่งอินเดียขึ้น ด้วย
 ปรนิชานอันแน่วแน่ที่จะฟื้นฟูและจรรโลง
 พระบรมพุทธศาสนาในอินเดีย ท่านได้ดำ-
 เนินการที่จะปฏิสังขรณ์พระวิหารโบราณ
 ณ พุทธคยา ซึ่งแม้ว่าเจดีย์จำนงของท่าน
 จะมีได้สำเร็จเด็ดขาดในชั่วชีวิตของท่าน

แต่ท่านก็ได้ยังผลสำเร็จไว้อย่างงดงาม
 ยิ่งกว่าเจตนารมณ์เดิมของท่านเสียอีก นั่น
 คือท่านได้เป็นผู้เริ่มฟื้นฟูพระบรมพุทฺธ-
 ศาสนาในอินเดียและเผยแพร่พระพุทฺธ-
 ศาสนาออกไปอย่างรุ่งโรจน์ไพศาลทั่วทั้ง
 อาณาจักรภารตวรรษแล้ว ทั้งท่านผู้ท
 เคยไปเสวยนาถย่อมจะประจักษ์ในลักขี
 พะยาน แห่งผลงานของท่านเป็นอย่างดี
 ณ ที่นั้นท่านจะได้พบ “มุลคันธกุฎีวิหาร”
 ที่พาง่านักอันอบอวลไปด้วยบรรยาการ
 แห่งความสงบสันติสุขอย่างแท้จริง
 มีมณฑลประทับกรรมแดนใหม่ ทั้งตระ-
 ห่งานอยู่เคียงคู่กับคันพระศรีมหาโพธิ์อัน
 ศักดิ์สิทธิ์ คันพระศรีมหาโพธิ์คันนี้ยังเชื่อง
 หน่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖ จากคันที่

พระเจ้าอโศกมหาราชทรงมีพระบรมราช
โองการให้เชิญไปปลูกไว้ ณ อนุราชปุระใน
ลังกา

จวบจนก่อนพุทธศตวรรษที่ ๒๕ น การ
ต่อสู้เพื่ออิสรภาพได้ดำเนินไปรุนแรงยิ่งขึ้น
จนถึงขีดสุด และในทำนองเดียวกัน ข้าพเจ้า
คิดว่าความเรียกร้องต้องการพระพุทธรูป
ของลัทธิชนชาวอินเดียนั้นได้ดำเนินไปถึงขีดสุด
เช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าเขาอาจจะยังไม่ใช้พุทธ-
นามกระหม่อมคงหนักตาม ซึ่งหนีชีวิตของ
ชาวอินเดียนั้น โดยตระพองอย่างยิ่งผู้ที่นับถือ
คำสอนฮินดู — แม้เขาจะยังมีได้บักใจมาเป็น
พุทธศาสนิกชน แต่เขาก็เคารพนับถือผู้เป็น
คำสดา และซาบซึ้งในคำสอนของพระพุทธองค์
ปล่อยให้คัมภีรานเข้าครอบงำวิถีชีวิตของ

คนโดยไม่รู้จักตัว หนึ่งคือเกี่ยวกับพระพุทธรูป
ศาสนาไม่ว่าเด็มหาใหญ่เด็มน้อยที่พิมพ์ขึ้นใน
ระหว่างครั้งศตวรรษที่ผ่านมาแพร่หลายอย่าง
กว้างขวางทั่วไปแต่พระธรรมของสมเด็จพระ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็แผ่กระจายไปทั่วทุก
ครัวเรือน

กาตดองมาออกเตกนอยกถึงสมัยของท่าน
มหาตมาคานธี ท่านผู้ได้โปรดคนเราให้
ความเมตตา และความไม่เบียดเบียนต่อกัน
สอนให้เรายืนหยัดจนเผชิญหน้ากับวิกฤต-
การณ์ด้วยความเข้มแข็ง ไม่ย่อท้อ ซึ่งโดยแท้
จริงแล้ว นั่นคือส่วนหนึ่งแห่งพระปัจจุธรรม
ของสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้านั่นเอง ต่อมา
เมื่อกระบวนการทางสังคมอย่างต่างกับดีความ
ดำเร็จดังแล้ว ก็นับว่าเป็นที่น่าประหลาดอย่าง

ระเบียบเรียบร้อยและความสงบสันติ —
 พระธรรมจักรนี้แหละที่เป็นสรณะคุ้ม
 ครองภัยอันตรายแก่เราและเราปรารถนาที่
 จะครองชีวิตอยู่ภายใต้ร่มเงาแห่งพระ-
 ธรรมจักรนี้กับเพื่อนร่วมโลกด้วยความ
 สงบสุขขวันรันดร พระธรรมจักรอันนี้
 แหละจะเป็นเครื่องกระตุ้นเตือนใจเรา
 ให้ดำเนินชีวิตตามครรลองแห่งบวรธรรม
 อยู่ตลอดไป

เมื่อเราเดิกร่องหมายธงชาติได้แล้ว สิ่ง
 ที่เราจะต้องพิจารณากันต่อมาก็คือ ตราแผ่น-
 ดิน เราจะดึกไปถึงสิ่งใด? เราจะดึกไปถึงหลัก
 ศิลาจารึกของพระเจ้าอโศกมหาราชทันที และ
 จำลองแบบ สิ่งใด สี่หน้า ซึ่งเป็นยอด-
 หลักศิลาที่พระองค์ทรงสร้างไว้ ณ ดาว-

มาตราเป็นตราแผ่นดิน ดังที่โต ดัชนี นหา
 ใช้แต่เพียงเป็นเครื่องหมายแสดงว่าเราจะปก-
 บักรักษาพระธรรมจักรไว้ตลอดไปเท่านั้นไม่
 หากทว่ายังเป็นสัญญา ดัชนีประกาศแก่โลก
 ไว้ด้วยว่า เราจะยืนหยัดป้องกันอธิปไตยของ
 เราจนสุดกำลังต่อสู้รุกรานจากทุกมุมโลก ทั้ง
 นยอมแสดงให้ประจักษ์ว่า พระพุทธศาสนา
 และพระเจ้าอโศกมหาราช ได้มีส่วนสัมพันธ์
 อยู่กับรัฐประศาสน์นโยบายของเราอย่างแน่น-
 แน่น

เมื่อใดค่านึงต่อไปว่า ในประเทศเรานี้
 กอบไว้ไปด้วยทวยชนต่างเหล่า ต่างตักิ ต่าง
 นิกายต่างวรรณะ ฉะนั้นเราจึงได้สถาปนา
 รัฐฝ่ายอาณาจักรชน ซึ่งยอมต้องการความ

* Secular State หมายความว่า รัฐซึ่งไม่อยู่ภายใต้
 พันธะของศาสนาใด ๆ

ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ตามทำนองคลองธรรม
 จากประชาชนทุกคนและจะเป็นหลักประกันดีทั้ง
 เสริมอภากาศและสวัสดิภาพของปวงชนทั้งผอง นี้
 ก็คือแก่นเนื้อแท้ของพระพุทธศาสดาน่าอัศจรรย์
 แหะระ ดมเด็จพระพุทธองค์ทรงเป็นที่พึ่งพอใจ
 ของชาวอินเดียนในสมัยของพระองค์ตลอดชั่ว
 แผ่นดินนี้ ทั่วราบจนถึงเราทุกวันนี้ พระองค์
 ทรงพร่ำสอนมัชฌิมาปฏิปทาแก่เราในนิกร
 และทรงเป็นที่พึ่งพระดัง ปกป้องรักษามูล
 ประเพณีธรรมทุกคนโดยไม่เลือกหน้า

แม้กาลเวลาจะล่วงไปแล้วนานแสน
 นานเพียงไรก็ตาม แต่พระมหากรุณาธิคุณ
 ของพระองค์ ยังคงสถิตตรึงตราอยู่แก่เรา
 ตลอดมาไม่รู้เลือน อนิจจา อนาถนั้กพระ-
 บวรพุทธศาสนา ! หลังจากที่ต่อกระหก

ระเหินไปจากมาตุภูมิเสียช้านาน หลังจาก
 ที่ต้องพลัดพรากจากเราไปถึงหนึ่งพันปี
 บัดนี้เราสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของ
 พระพุทธองค์แล้ว เราจะขอพำนักอยู่ภาย
 ใต้ร่มเงาพระธรรมจักรของพระองค์และ
 ขอยึดเอาพระสัจจธรรมอันประเสริฐ
 บริสุทธิ์ของพระพุทธองค์เป็นทพทระลัก
 อันแท้จริงอีกครั้งหนึ่งตลอดไปชั่วนิรันดร
 กาล ถ้าหากว่าเราไม่พากันทอดทิ้งพระองค์
 เสียตั้งแต่ต้นมาจนบัดนี้แล้วไซ้ ข้าพเจ้า
 เชื่อมมั่นอย่างยิ่งว่าอัสสราภาพของเรา จะ
 ยังคงยั่งยืนสถาพรอยู่ตลอดมา และบ้าน
 นี้สวัสดิการสังคมของเราก็จะมั่นคงกว่านี้
 ยิ่งนัก.

เหตุใดอินเดียจึงควรหันมานับถือ

พระพุทธศาสนา

จากเรื่อง ' Why India Should Become Buddhist'
ของ Dr. B. R. Ambedkar, M. A., Ph. D., D. Sc,
Barrister-at-Law.

อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมอินเดีย

พระพุทธศาสนาได้เคยเป็นต้นเลื่อมใส
ของประชาชนอินเดียมาประมาณถึงหนึ่ง
พันปี ฉะนั้นเจตนารมณ์ของเราจึงควรเป็น
ไปเพื่อพัฒนาฟลาคานานชนอีกครั้งหนึ่ง หาก
ไม่ทำเช่นนั้น ไม่ว่าอุดมคติแห่งพรรค

ของเราพวกแทะต้องไม่ได้ (คือพวกศัตรู
และจันทาล) หรืออุดมคติของอินเดียน ก็
ไม่อาจบรรลุได้เลย และสภาพความ
เสื่อมโทรมทางสังคมและศีลธรรมก็จะ
ต้องเป็นดังที่เป็นอยู่อย่างนั้นตลอดไป

ชาวฮินดูเองก็ยอมรับว่าไม่มีสันติภาพใน
อินเดีย ไม่มีความกตมเกิดขึ้นเป็นหน้าหนึ่ง
ใจเดียวในอินเดีย เขาต่างก็ยอมรับว่าทั้งนี้
เนื่องมาจาก “ชาติวรรณะ” อันเป็นรากฐาน
ของฮินดูปรัชญา และสภาพความเสื่อมโทรม
ซึ่งอินเดียกำลังเผชิญอยู่นี้ ย่อมไม่อาจจะจัด
ให้สิ้นไปได้ ตราบใดที่ยังมีระบบถือชนวรรณะ
อยู่ในอินเดีย แต่เขาหาทราบไม่ว่าทำอย่างไร
สภาพเช่นนี้จะหมดสิ้นไป ทำอย่างไรจึงจะ
ปฏิรูปอินเดียให้เป็นอินเดียที่สุจริตและเป็น

หนึ่งใจเดียวได้ และก็ไม่ใช่ใจที่จะได้ตามผู้
 อื่นด้วย เขาไม่ต้องการปฏิบัติตามที่ถูก
 ทักควร เขามั่นแต่ความคิดที่จะตัดรากเงาความ
 เลื่อมโทรม แต่หาได้ลงมือทำอะไรให้ก้าวหน้า
 ออกไปเลยไม่ ทำไมเล่าฮินดูจึงยังจะฝืนรักษา
 ระบบแบ่งชนวรรณะไว้อีก ? ก็เพราะเขามั่น
 ล้วนได้เคยอยู่กับระบบนั้นเอง

ข้าพเจ้าใคร่ที่จะกล่าวให้เขารู้ลึกคิดว่า
 ระบบแบ่งชนวรรณะควรจะต้องถอนรากไปจาก
 หินเดย์ และเขาควรจะต้องเปลี่ยนแนวความคิด
 ใหม่เสียทีเดียว แต่ทำอย่างไรจึงจะเปลี่ยนความ
 คิดของเขาเสียเล่า ? เขายังปฏิบัติตามพระเวท
 และเชื่อเองมโนว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏ
 ในคัมภีร์นั้นเป็นความจริงและผูกพันต่อชาว
 ฮินดูทั้งหมด พระเวทมีรากฐานอยู่บนระบบ

แบ่งชั้นวรรณะ ดังนั้นทราบใดที่เขายังยึดมั่น
 ในพระเวทอยู่ คราบนั้นระบบแบ่งชั้นวรรณะ
 ก็ย่อมจะคงทนอยู่ และอินเดียนก็จะต้องรับบาป
 ความเสื่อมทรามทางสังคมอยู่ตลอดไป หาก
 ชาวฮินดูปรารถนาที่จะเลิกชั้นระบบแบ่งชั้น
 วรรณะ และแก้ไขสภาพความเสื่อมโทรมทาง
 สังคมอันเป็นผลต่อเนื่องโดยจริงใจแล้ว ข้าพ-
 เจ้าก็ใคร่ที่จะแนะนำเขาทันทีให้เปลี่ยนความ
 ยึดมั่นในศาสนาฮินดูไปสู่ศาสนาอื่นที่ดีกว่าอัน
 นานเท่านานที่เขายังไม่ดำเนินตามทางที่ถูกที่
 ควร เพื่อกำจัดรากเง้าความเสื่อมทรามทาง
 สังคมและเขาแต่พูด ๆ ถึงการที่จะกำจัดแล้ว
 ใช้ร ก็ยอมเป็นการหาสาระอันใดมิได้เลย เขา
 จะไม่อาจคงสถานะการณชนมาได้แม้แต่น้อย
 ข้าพเจ้าอยากจะถามผู้ทรงเกลียดของซึ่ง

พระพุทธศาสนานักว่า ใครเล่าที่เป็นภิกษุ
 ในกาลกระนั้นเมื่อสมเด็จพระพุทธรองค์
 ทรงประกาศวิโมกขธรรมของพระองค์
 พระพุทธรองค์มิได้ทรงรับรองระบบแบ่ง
 ชั้นวรรณะ พระธรรมของพระองค์เปิด
 ทางไว้อย่างกว้างขวางแก่ชนทุกชั้น พระ
 องค์ตรัสแก่สาวกของพระองค์ไว้ว่า เธอ
 ไม่ควรลืมเลยว่าทุกคนย่อมเสมอกัน ไม่
 มีผู้ใดอาจเป็นใหญ่เหนือบุคคลอื่นได้เพราะ
 ถือกำเนิดในตระกูลที่เป็นใหญ่ ไม่มีผู้
 ใดเป็นพราหมณ์โดยกำเนิด ไม่มีความ
 แตกต่างระหว่างสภาพของมนุษย์กับมนุษย์
 เราอาจจำแนกบุคคลในโลกได้ด้วย
 ประพฤติและการกระทำต่างหาก หากใช้จำ
 แนกด้วยชาติกำเนิดไม่ พระองค์ตรัสไว้ว่า

เสมือนเช่นน้ำ ไม่ว่าจะไหลมาจากแม่น้ำ
 คงคา ไม่ว่าจะไหลมาจากแม่น้ำยมุนา หรือ
 ไม่ว่าจะไหลมาจากห้วยหนองคลองบึงใด ๆ
 ก็ตาม เมื่อไหลลงสู่ทะเลก็ย่อมเป็นน้ำ
 ทะเลทั้งสิ้นฉะนั้น ในทำนองเดียวกันก็ไม่
 มีความแตกต่างระหว่างบุคคลต่อบุคคล
 เมื่อได้เข้ามาอยู่ภายใต้ร่มพระบรมโพธิ-
 สมภารของพระองค์ ทุกคนย่อมเสมอ
 กันหมดในศาสนาของพระองค์ ใครก็ตาม
 ไม่เลือกชั้นวรรณะ ย่อมมีสิทธิออกบวช
 ประพฤติพรหมจรรย์เสมอกันหมด โดย
 นั้น^๕ เพื่อกำจัดระบบแบ่งชั้นวรรณะ พระ
 ผู้^๖ พระภาคเจ้าจึงทรงรับบุคคลจากทุก
 วรรณะเป็นภิกษุในศาสนาของพระองค์
 ในจำนวนภิกษุร้อยองค์ เก้าสิบองค์เคย

เคยถือเพศเป็นพราหมณ์ ปัญหาจึงมีอยู่ว่า
 ทำในพราหมณ์จึงยอมรับและปฏิบัติตามพระ-
 พุทธศาสนา? ข้าพเจ้าใคร่จะถามพราหมณ์
 ในปัจจุบันว่ามีอะไรเกิดขึ้นแก่เขาหรือ? ทำไม
 เขาจึงจงเกลียดจงชังพระพุทธศาสนานัก ทั้ง ๆ
 ที่กำลังสืบในรอยของภิกษุในสมัยพุทธกาลมา
 จากพราหมณ์?

ชีวิตสังคมและศีลธรรมของอินเดีย
 กำลังทรุดโทรมลงไปอยู่ทุกขณะ การฉ้อ-
 ราษฎร์บังหลวงระบาดอย่างดกคึกในวง
 งานรัฐบาลทุกแขนง ในทกวันนี้หากใคร
 คนหนึ่ง ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้มีอำนาจ
 ควบคุมกิจการอะไรสักอย่างหนึ่ง สิ่ง
 แรกที่เขาจะคิดก็คือ เขาจะวิดินาทาเน้น
 ราษฎร์ได้อย่างไร เขาจะใช้วิธีการกอบ

โดยเงินทองอย่างไรดี การที่ข้าราชการ
ของเราซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องรับใช้ประชา-
ชนไร้ความฉ้อฉลในหน้าที่ของตน ก็เพราะ
เขาปราศจากกรรมโดยนัยอันแท้จริง ประ-
จำใจ

กรรมของเราควรเป็นกรรมที่ตั้งอยู่บน
รากฐานแห่งหลักการอันสมบูรณ์มั่นคง สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า มิได้ทรงตั้งสอนเลยว่า
ในโลกนี้ใครเป็นผู้วิเศษกว่าใคร ทุกคนย่อม
เสมอกัน ความดีดุดแห่งสภาพเราในบัดนี้ก็คือ
คือบัตถุพระนิพพาน อันเป็นความสงบสุข
อันนิรันดระกาล

ชาวฮินดูอาจแย้งว่า ถ้าเราจะนับถือ
พระพุทธศาสนา ทำไมจึงต้องเด็กดัมศาสนา-
พราหมณ์ด้วยเล่า? ข้าพเจ้าขอถามว่า ฮินดู

หากเราต้องการจะทดสอบความบริสุทธิ์ของ
พระพุทธรศาสนาได้ เราก็ต้องไม่ปล่อยให้หน้า
โลโครกถือศาสนาพราหมณ์ คดะเคด้าอยู่
ด้วยคนนั้น

แม้ว่าศาสนาฮินดูจะถือ “อหิงสา”
เป็นรากฐานเช่นเดียวกับพระพุทธศาสนา
ก็จริงอยู่ แต่เมื่อความจริงปรากฏว่ามี
รากฐานคือ “ชาติวรรณะ” อยู่ด้วย ก็
ย่อมควรแก่การตำหนิ ตราบใดที่ศาสนา
ฮินดูยึด “ชาติวรรณะ” เป็นมูลฐาน
ตราบนั้นศาสนานี้ก็ไม่อาจเฟื่องฟูอยู่ต่อไป
ได้ และเราก็จะต้องเลิกนับถือศาสนานี้
เสีย หันมานับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งมัน
อยู่ต่ออุดมการณ์แห่งสันติภาพ เสรีภาพ
สมภาพ ภราดรภาพ และความยุติธรรม

และเป็นวิถีทางเดียวที่จะบำบัดสถานะ
ความเสื่อมโทรมทางสังคมศีลธรรม และ
เศรษฐกิจในปัจจุบันได้

แต่เราจะต้องไม่รีบร้อนจนเกินไป เรา
ควรจะค่อย ๆ ก้าวไปอย่างช้า ๆ และใน
วาระหนึ่งเจตนารมณ์ของเราก็จะบรรลุผล
สำเร็จ ข้าพเจ้าไม่ประสงค์ให้ผู้สูงอายุ
ซึ่งได้ปฏิบัติตามศาสนาอันดึกดำบรรพ์แล้ว
เปลี่ยนใจโดยฉับพลัน เพราะเขาอาจจะ
ไม่เต็มใจที่จะทำเช่นนั้น แต่ข้าพเจ้ามั่นใจ
เป็นอย่างยิ่งในเยาวชน ผู้ซึ่งข้าพเจ้าเชื่อ
ว่าเขาจะดำเนินชีวิตตามทำนองคลองธรรม
อันจะเป็นทางนำไปสู่สันติภาพและความ
รุ่งโรจน์ในชีวิตอนาคต ข้าพเจ้าปรารถนา
ให้ชนที่ผู้อ่อนแอจะต้องไม่ได้ (คือชนใน

วรรณะศูทร และจินฑาล) ทั้งมวล จง
ปฏิบัติตามพระสัจธรรมของสมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

ถ้าเราปรารถนาจะเป็น

สุนทรพจน์ของ ดร. ส. ราชกฤษณ์

รองประธานาธิบดีอินเดีย

กล่าวเปิดการประชุมพุทธศาสนิกนานาชาติ ณ สัญจิ

เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่ง ที่
ได้รับเชิญให้เป็นผู้กล่าวเปิดการประชุม
พุทธศาสนิกนานาชาติ ซึ่งจัดให้มีขึ้น
เนื่องในการฉลองวาระครบ ๒๐ ปี ของ
สมาคมมหาโพธิ์แห่งอินเดีย และพิธี

บัญชาพระธาตุของพระอรรคสาวกลาวิบุตร
และโมคคัลลานะ ณ ศูนย์กลางพระพุทธ
ศาสนาในครึ่งโบราณแห่งนี้

ดร. มุกเคอย ได้กล่าวให้ท่านทราบ
ถึงความรุ่งโรจน์ของสัจฉิในอดีตแล้ว
ท่านได้กล่าวถึงการชุมนุมนักปราชญ์นับ
พันในสถานที่นี้ ซึ่งมีใช้แต่มาจากส่วน
ต่าง ๆ ของอินเดียเท่านั้น หากมาจากทุก ๆ
ส่วนของเอเชียทวีปทั้งหมด. เรามิหลีก
ศิลาจารึกของพระเจ้าอโศกมหาราช ณ ที่
นี้หลีกหนึ่ง ตักเตือนบรรดาผู้มาชุมนุม
ให้ละเว้นจากความไม่ปรองดองกัน, การ
โต้แย้งแข่งดีกันตัดสินปัญหาธรรมะด้วย
ทฤษฎีของตนเอง, ให้ตั้งมั่นอยู่ในหลัก
อนุศาสน์ของพระบรมศาสดากับให้ังควัน

จากการกล่าวจำแนกธรรมตามโวหารเล่ห์
 ลึกลับและเพทุบาย. นักย่อมแสดงว่า แม้ใน
 สมัยนั้นอภิปรัชญาก็ดูเหมือนว่าจะเป็น
 ศิลปศาสตร์ที่ทำให้คนเราวิปลาสไปได้
 ตามทฤษฎีนั้น ๆ. ดังนั้น พระพุทธองค์
 และพระเจ้าอโศกมหาราชจึงทรงตัดเดือน
 ขนทั้งหลายมิให้มัวหลงไหลอยู่กับโวหาร
 เล่ห์ลึกลับเหล่านั้น แต่ให้หันมาใส่ใจอยู่กับ
 คำสอนของพระพุทธองค์. ถ้าแม้ว่าศิลา
 เจรจาได้ มันก็คงจะเล่าให้เราฟังถึง
 ปราศณการณ์ต่าง ๆ อเนกประการซึ่งอุบัติ
 ขึ้น ณ สถานที่นั้น และคงจะบรรยายถึง
 เหตุการณ์ในสมัยที่อื่นเคียงเรื่องให้เรา
 ฟัง. โดยแท้จริงแล้ว ประวัติศาสตร์ของ
 สัญจิกคือ ประวัติศาสตร์โดยสังเขปของ

อินเดียนั่นเอง. เป็นเวลาถึงหนึ่งพันปีที่
 ชาติของสัญจิอับเนาไป แต่เมื่อไม่นานมา
 นี้ก็ได้กลับรุ่งโรจน์ขึ้นมาใหม่อีกครั้งหนึ่ง.

ในปัจจุบันเราได้รับเอกราชในทางการ
 เมืองโดยสมบูรณ์ เอกราชนั้นก็ควรที่จะ
 ได้นำมาใช้มิใช่เพียงเพื่อวัตถุประสงค์ใน
 ทางเศรษฐกิจและการสังคมเท่านั้น แต่เรา
 จะต้องนำมาใช้เพื่อกระทำสิ่งที่อาจเรียกได้
 ว่า “การฟื้นฟูวัฒนธรรม” ตราพระธรรม-
 จักรที่ประทับอยู่กับธงชาติของเราย่อม
 เป็นสัญลักษณ์ด้วยประการทั้งปวง แล้ว
 ว่าพระบรมพุทธรศาสนาได้กลับมารุ่งเรือง
 ในมาตุภูมิอีกครั้งหนึ่ง โดยมีพักต้อง
 สงสัย

แต่เดิมา อินเดียได้รับยกย่องว่าได้

ช่วยปรุ้งแต่งจิตของโลกไว้ด้วยมโนธรรม
 อันประเสริฐ กิตติศัพท์ของอันเดียก็คือ
 พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ดวงใจ
 ของเอเซียทวีป ก็คือพระสมณโคตม
 พระองค์ทรงเป็นเครื่องสำแดงความเป็น
 ธรรมของโลก ไม่เป็นความจริงเลยที่
 กล่าวกันว่า บารมีของพระองค์ปกเกล้า
 อยู่แต่ในทวีปเอเซีย มีชาวตะวันตกเป็น
 อันมากที่ได้รับการฝึกฝนแล้วเป็นอย่างดี
 มีจิตใจไม่ไหลไปสู่ที่ต่ำ โดยการปฏิบัติ
 ตามพระพุทธโอวาท. ท่านคงจะเคยทราบ
 มาบ้างว่า โซเปนเฮาเวร์เคยมีพระพุทธรูป
 อยู่ในห้องนอน อนาโตล ฟรานซ์ ก็สรร
 เสริญพระพุทธองค์ว่า ทรงเป็นที่ปฤกษา
 ปัญหาชีวิตที่ไม่มีผู้ใดเสมอเหมือนและ

ทรงเป็นผู้ปลอบโยนคนที่ตกอยู่ในความ
ทุกข์ระทมอย่างละมุนละไมที่สุด ใน-
อดีตชั่วประวัติของอนาโตล ฟรานซ์เอง
ท่านได้บันทึกไว้ว่า —

“บุญบรรดาลให้ข้าพเจ้าได้ก้าวเข้า
ไปสู่ห้องโถงสำหรับฟังดนตรี อันเจียบ
สูงไปตามลำพัง ท่ามกลางรูปมวลดพระผู้
เป็นเจ้าของเอเชีย ท่ามกลางเงามืดและ
ความสงบในภวังค์ แต่ก็ยังไม่ถึงกับลืม
เหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันซึ่งเป็น
การยากที่ผู้ใดจะสลัดทิ้งเสียโดยง่าย ณ ที่
นั้น ข้าพเจ้าก็ได้ถูกคิดถึงความบีบบังคับ
อย่างแสนสาหัสของชีวิต, ความทุกข์
ทรมาน และความยากแค้นแสนเข็ญใน
การดำรงชีพ หยุดย่นอยู่เบื้องหน้ารูป

ปฏีมาของจอมศาสดาในปางบรรพ์ ผู้ซึ่ง
 แม้ในทุกวันนี้พลโลก ๔๐๐ ล้านคนก็ยัง
 ได้สดับพระสุรเสียงของพระองค์อยู่ ข้าพ-
 เจ้าสารภาพกับตนเองอย่างจำใจว่า รู้สึกละอายใจที่จะสวดอันวอนพระองค์อย่าง
 เช่นพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย วิงวอน
 प्रारब्धनाशोत्तराभिलाषा ที่จะทำให้คน
 เราดำรงชีวิตโดยราบรื่น ซึ่งเป็นสิ่งที่
 รัฐบาลและปวงประชากำลังแสวงหาโดย
 ไร้ผล. พระปฏีมาอันแลจึงเปี่ยมไป
 ด้วยพระเมตตาคุณ, ความมั่งคั่ง
 ผ่องแผ้วอยู่เป็นนิรันดร์, ประทับขัด
 สมาชิกอยู่บนดอกบัวอันหมายถึงพระบริ-
 สุทธิคุณ, พระหัตถ์ขวายกขึ้นเป็นเชิง
 ตักเตือน นั้น เสมือนหนึ่งจะตรัสตอบ

เพียงสองสามคำว่า “ถ้าเธอปรารถนาจะ
หนีให้พ้นจากทุกข์ภัย ก็จงบำเพ็ญบุญญา
และเมตตาเถิด” นั้นเป็นบันทึกที่ออกมาโดย
ฟรานซ์ เขียนไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๓.

เมื่อข้าพเจ้าเป็นแขกไปเยือนประเทศ
เม็กซิโก ในการประชุมขององค์การศึกษา,
วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชา
ชาติ ข้าพเจ้าได้ไปชมอาคารหลังหนึ่ง
ของกระทรวงศึกษาธิการที่นั่น และได้
พบอนุสาวรีย์ประดิษฐานอยู่ทั้งสี่มุม
ของห้องโถง มุมหนึ่งคือประมุขของชาว
เม็กซิกัน, มุมที่ ๒ คือรูปนักบุญในคริสต์
ศาสนานิกายโรมันแคธอลิก, มุมที่ ๓ คือ
เพลโต และมุมที่ ๔ คือพระพุทธเจ้า.
ในเม็กซิโกที่ไกลออกไป เขาประดิษฐาน

พระพุทธรูปไว้ในฐานะผู้เสริมสร้างอารย-
 ธรรมแห่งมนุษยชาติผู้ยิ่งใหญ่ที่สุด. ท่าน
 ที่เคยอ่านงานประพันธ์ของนักเขียนในยุค
 ปัจจุบันหลายคน อาทิเช่น ที.เอส.
 อิลเลียต, เบอเทรนด์ รัสเซล, และผู้
 อื่นอีกมาก ซึ่งข้าพเจ้าไม่จำเป็นต้อง
 กล่าวนาม ท่านคงจะได้พบถึงอิทธิพล
 แห่งคำสอนในพระพุทธศาสนา ซึ่งแทรก
 ซึมอยู่ในงานประพันธ์นั้น ๆ. ฉะนั้นพระ
 สัจธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
 จึงมิใช่แต่จะเป็นที่พึงพอใจแก่เฉพาะเรา
 ท่านที่เกิดมา ในเผ่าพันธุ์ของพระองค์เท่า-
 นั้น หากทว่าเป็นที่พึงปรารถนาของผู้ที่มี
 ความคิดและผู้ที่มีใจเอื้ออารีไม่ว่าแห่งหน
 ตำบลใด.

ข้าพเจ้าเคยได้ฟังปาฐกถาบางครั้ง
กล่าวถึงความไม่เสมอภาค, คุณค่าอันแท้
จริงของอารยธรรม หรือค่าของจิตใจ
คน และความจำเป็นของชีวิตในการเป็น
เพื่อนบ้านที่ดี อะไร ๆ ในทำนองนี้ ซึ่ง
เรื่องเหล่านี้พระพุทธองค์ก็ได้ทรงพร่ำสอน
ไว้แล้ว ให้เราเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน,
ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเสมอต้นเสมอ
ปลาย ไม่คู่มั่นซึ่งกันและกัน ถ้าหาก
ยังมีการถ่วงละเมิดคำสอนข้อนี้อยู่ การ
ถ่วงละเมิดนั้นก็จำเป็นจะต้องรีบแก้ไข
เสียโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้.

พระธรรมบทตอนหนึ่งกล่าวไว้ว่า
พระพุทธองค์ทรงเป็นผู้ชี้ทาง เราแต่ละ
คนจะต้องเป็นผู้ปฏิบัติเอง ไม่ใช่เรื่องที่

ลักแต่เพียงฟัง ๆ คำแนะนำ แล้วกลับ
 บ้านลมทั้งเสีย หากทว่าหมายถึงการลง
 มือทำที่จะต้องใช้ความพากเพียรพยายาม
 อย่างยิ่งยวด ถ้าเราปรารภนาจะเป็น
 พุทธศาสนิกชนที่แท้จริง ในเรื่องการ
 ปฏิบัติ^๕ พระพุทธองค์ทรงเป็นเพียงผู้ชี้
 ทางเท่านั้น พระองค์ทรงตั้งสอนว่า เรา
 ควรจะปฏิบัติตนอย่างไร ส่วนการกระทำ
 นั้น^๕ เป็นเรื่องเฉพาะบุคคล และเป็นเรื่อง
 ที่เราทั้งหลายควรจะได้ตั้งใจเสียแต่บัดนี้^๕
 ว่า จะปฏิบัติตามอย่างจริงจังเมื่อจากที่
 ประชุมในเย็นวันนี้ไป.

พระพุทธศาสนากับการชำระตนให้บริสุทธิ์

จากเรื่อง “Buddhism and Self-Purification”

ของ Sri Derapriya Valisingha, B.A.

เลขาธิการสมาคมมหาโพธิ์แห่งอินเดีย

หากมีผู้ขอร้องให้ข้าพเจ้าให้คำจำกัด
ความหลักพระพุทธศาสนาด้วยถ้อยคำ
เพียงสี่ห้าคำ ข้าพเจ้าก็จะกล่าวอย่าง
ปราศจากความลังเลใจแม้แต่น้อยทันทีว่า
คือ “การชำระตนให้บริสุทธิ์” นี่คือนัย
ใหญ่ใจความอันเดียวซึ่งปรากฏอยู่ตลอดพระ
คัมภีร์แห่งพระพุทธศาสนา ปัญหาสำคัญทั้ง

มนต์สำหรับสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็คือ
 จรทรงบัญญัติจริยธรรมอย่างไรจึงอาจยังบุคคล
 ให้ชำระตนเองให้บริสุทธิ์ได้ ฉะเพาะแต่พระองค์
 การแสดงแต่เพียงภายนอกด้วยการสวดมนต์
 หรือเคารพบูชาด้วยอามิส^๕ ๗ ^๕ เป็นเรื่องไร้สาระ
 และเป็นการเหนอยเปล่าไม่เกิดผลพิเศษอันใด
 แม้ผู้ที่ไปวัดและนอบน้อมกราบไหว้วันละสาม
 ครั้งสามหน หรือสวดมนต์วันละสักห้าเที่ยว
 แต่หากภายในคือจิตใจไม่ผ่องแผ้วบริสุทธิ์
 ด้วยการกระทำต่าง ๆ ที่แสดงออกไปนั้นย่อม
 เป็นโมฆะโดยสิ้นเชิง ในข้อนี้มีปรากฏอย่าง
 ชัดเจนในพระธรรมบท พระองค์ตรัสแก่โยคี
 ผู้ทรมานตนให้ลำบากด้วยอดตักทิมถา^๖ โยค
 หนึ่งห่มด้วยหนังขาว ทำตัวให้สกปรกด้วย
 เถ้าธุ^๗ ี่ ว่า “โอ! คนโง่ มีประโยชน์อันใด

หรือที่ท่านปล่อยตนให้รุ่งรังสกลปรก มีประ-
โยชน์อันใดหรือที่จะนั่งห่มด้วยหนังกวาง ส่วน
ภายในของท่านนั้นหนาแน่น (ไปด้วยกิเลส)
ท่านบำเพ็ญตนของท่าน แต่เพียงภายนอกเท่า
นั้น”

หัตถกรรมอันเดียวกันนี้ยังมีปรากฏใน
อรรถกถาบายอรรถแห่งหนึ่ง เมื่อมีพราหมณ์
ผู้หนึ่งมาชวนพระองค์ไปส่นานภายในแม่น้ำอัน
ศักดิ์สิทธิ์ อ้างว่าเป็นทางที่สามารถชำระ
ล้างบาปของตนได้ พระองค์ตรัสตอบว่า

“คนพาลมีกรรมอันดำ (ทำความชั่ว)
แม่ไปสู่มแม่น้ำพาหุกา แม่น้ำอชิกา แม่น้ำ
คยา แม่น้ำสุนทริกา แม่น้ำสรัสสดี แม่น้ำ
ปยาละ หรือแม่น้ำพาหุมตี เป็นนิตย ๘
ไม่บริสุทธ แม่น้ำสุนทริกา, ปยาละ และ

พาหุภา จักทำอะไรได้ เพราะแม่น้ำไม่พึง
 ทำนรชนผู้มัวเมา ทำกรรมหยาบช้า มีบาป
 กรรมให้หมดจดได้เลย ผักคู้ (มงคล
 ฤกษ์ในเดือนมีนาคม), อุโบสถ (การ
 จำศีลตามระยะกาลมีกำหนด) และวัตร
 (ความประพฤติ) ย่อมสำเร็จแก่ผู้บริสุทธ^๕
 มีภาระงานสะอาดทุกเมื่อ ดูก่อนพราหมณ์ !
 ท่านจงอาบน้ำในธรรมวินัย^๖นี้ จงทำความ
 เกษมในสัตว์ทั้งหลาย ถ้าท่านจะไม่กล่าว
 เท็จ, ไม่เบียดเบียนสัตว์, ไม่ถือเอาสิ่งที่
 เจ้าของไม่ให้, มีความเชื่อ (ตามเหตุผล),
 ไม่ตระหนี่, ท่านจะไปแม่น้ำคยาทำอะไร
 แม่น้ำคยาของท่านก็เป็นแม่น้ำคยาแล้ว ”

๑. ถือกันว่า การอาบน้ำในวันเช่นนั้น ถ้างบาปที่ท้าวไว้เม
 ตั้งร้อยปีได้ แต่พระพุทธเจ้าตรัสว่า ต้องบริสุทธิ์ปราศจาก
 กิเลสก่อน มงคลเช่นนั้นจึงเกิดขึ้นเอง.

แม้ในขณะที่พระองค์เสวยทุกขเวทนา
 อย่างแสนสาหัสบนพระแท่นปรีนิพพาน พระองค์
 ก็มีได้ทรงเว้นที่จะกล่าวยาแก่พระสาวกของ
 พระองค์ถึงความสำคัญของการหมั่นจรรยวาทา
 กับการแสดงออกแต่ภายนอกเพียงใด ใน
 โอกาสที่ข้าพเจ้าใคร่ขออัญเชิญภาพพระพุท
 ธิยาอันซาบซึ้งตรึงใจยิ่งนัก ปางเมื่อพระองค์
 ใกล้จะทรงดับขันธปรีนิพพาน ณ ระหว่างแท่น
 ดาดพุกษทั้งคู่มองเมืองกุสินารา มีพระสาวก
 แวดล้อมเนื่องแน่นรอบพระแท่นปรีนิพพาน ด้วย
 พระศากยวงศ์เจ้าจักเสด็จปรีนิพพาน ดวงประทีป
 จักอันตรธานไปจากโลกียภพเสียแล้ว หมู่
 มัตถกษัตริย์ก็พากันมาเฝ้าอยู่ในที่นั้นพร้อม
 ด้วยผู้คนชาติของหอมและมาดาระเบียบบุปผ
 วิกตเพื่อเป็นพุทธบูชาแทบเบืองปลายพระบาท

ของพระองค์ พระบรมศาสดาทรงชี้พระหัตถ์
ไปยังเกษรดอกศาลพฤกษ์อันไพบรายนงมา
ต่อพระลวีระของพระองค์ แล้วตรัสว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย! ต้นรังทั้งคูน
เผือกดอกในสมัยอันมิใช่ฤดูกาล เบิกบาน
โดยรอบพฤกษมณฑลตั้งแต่มลรากเบื้อง
ต้นตลอดยอดก็ดาราด้วยดอกเป็นอัน
เต็มล้วนเบิกบานควรเป็นอัศจรรย์ และ
ดอกศาลพฤกษ์ทั้งหลายนั้นก็ไปรบปลิวลง
ยังพระลวีระเพื่อสักการบูชาเราตถาคค
ทั้งดอกมณฑารพอันเป็นของทิพย์ในเมือง
สวรรค์และจุณแห่งจันทรสุคนธชาติของ
ทิพย์ก็ตกลงจากอากาศ ยังพระลวีระแห่ง
ตถาคค คนตรีทิพย์เทพเจ้านั้นเล่าก็บรรเลง
ประโคมในนภาภาศ ทั้งสังคีตขับของทิพย์

ก็บรรลอสันน^๒เป็นมหานุภาพโกธาทล เพื่อ
บูชาเรตถาคตในอวสานกาลบัดนี้”

“ดูก่อนอานนท์! พระตถาคตเจ้ายังไม่
เป็นอันบริษัที่จะพึงสักการะเคารพนับถือ
บูชาอ่อนน้อมด้วยสักการะพิเศษเพียงเท่า
นี้ ดูก่อนอานนท์! ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก
อุบาสิกาผู้ใด เป็นผู้ปฏิบัติซึ่งธรรมสมควร
แก่ธรรม ปฏิบัติชอบยิ่ง ปฏิบัติธรรม
สมควรไซ้^๑ ผู้นั้นชื่อว่าสักการะเคารพ
นับถือบูชาพระตถาคตเจ้าด้วยบูชาอันยอด
เยี่ยม ดูก่อนอานนท์! ด้วยเหตุ^๒นั้น ใน
การที่จักสักการะบูชาพระตถาคตเจ้า^๓ เธอ
ทั้งหลายผู้เป็นสาวกพึงสำเนียง^๔ตนว่า ‘เรา
ทั้งหลายจักเป็นผู้ประพฤดิ^๕ธรรมสมควรแก่
ธรรม ปฏิบัติชอบยิ่ง ปฏิบัติสมควร’ ดังนี้

ดูก่อนอานนท์ ! เธอทั้งหลายพึงศึกษา
สำเหนียกอย่างนี้เถิด ”

ไม่มีอะไรอีกแล้วซึ่งจะเป็นเครื่องพิสูจน์ชัด
เจนยิ่งไปกว่าพระพุทธโฆสาวาทชนซึ่งตรัสไว้ว่า
การปฏิบัติธรรมของพระองค์นั้นมิใช่เป็นไปแต่
เพียงการแสดงออกภายนอก หากพึงเป็นกุศ
ลัมมาปฏิบัติทุกอย่างเพื่อชำระตนเองให้บริ
สุทธิ์ ทำตนเองให้บริสุทธิ์ทั้งกาย วาจา ใจ อัน
เป็นหลักสรูปพระตัจจุธรรมอันสูงสุดของพระ
องค์ ส่วนการที่ท่านจะไปวัดหรือไม่ไป จะ
งดมนต์ทุกวันหรือไม่งดมนต์ เป็นเรื่องเด็ก
น้อย จริ่งอยู่ดังเหตานั้นย่อมเป็นบุญกิริยา
เมื่อได้ปฏิบัติโดยจริงใจตามวิถีทางที่ถูกต้อง
แต่หลักพระพุทธศาสนาอันตลอดชีวิตอันบริสุทธิ์
เป็นใหญ่ หากเราได้พึงพิจารณาตัวของเรา

เองโดยตลอดอย่างสุดจริตใจ ก็เห็นจริงว่าการ
 ขำระตนให้บริสุทธิ์ตลอดทั้งกาย จิ๊จ๊ว ใจ นั้น
 เป็นดังจำเป็นยิ่งสำหรับชีวิตเราจริง ๆ แม้ว่า
 ขณะที่เรากำลังกำเนิดมาจิตต์ใจจะมีได้ไฉน มี
 แต่ความไม่เที่ยงต่าง แต่เมื่อเราเจริญเติบโตขึ้น
 จนเป็นผู้ใหญ่ เราจะสังเกตได้ว่าความคิดนึก
 อันไม่พึงปรารถนาและความโน้มเอียงไปในทาง
 ชั่วร้ายนับประการก็พอกพูนมากขึ้น ๆ ในใจของ
 เรา ดังเหตุนั้นมาจากไหน และเข้ามาดังสู่
 ครอบงำชีวิตของเราได้อย่างไร เป็นการยาก
 ที่จะกล่าว อาจจะเป็นด้วยอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม
 ด้อม อาจจะเป็นด้วยกรรมเก่าในอดีตที่เรา
 ตั้งสมไว้ตามมาสนอง แต่ไม่ว่าจะด้วยต้น
 เหตุประการใดก็ตาม เราย่อมจะโต้แย้งข้อ
 เท็จจริงไม่ได้ว่าหมั่นอยู่ และคงอยู่คอยเผาถน

จิตต์ใจของเราให้เดือดร้อนจนกระทั่งวายเป็น
 คดออกไป เราขาดการส่งบจิตต์ใจ เราถูก
 มังคัมบัญชาให้กระทำความชั่วบางอย่างลงไป
 ซึ่งหากในขณะนั้นเรามีจิตต์ใจผ่องแผ้วบริสุทธิ์
 ปราศจากความเศร้าหมองด้วยกิเลสแล้ว เรา
 จะไม่อาจกระทำได้เลย ดังที่^๕หทัย
 เหล่า^๕นี้^๕เป็นอุปสรรคขัดขวางความเจริญ
 ของเราเอง

เครื่องเศร้าหมองเหล่านี้มีอะไรบ้าง? ใน
 วัตถุปมสูตร มัชฌิมนิกาย มูลปริยายวรรค
 พระพุทธองค์ทรงกำหนดไว้ว่ามีอยู่ ๑๖ อย่าง
 คือ

๑. อภิชณาวิสมโลภะ (ความละโมภไม่
 สม่่าเสมอ)
๒. โทสะ (ความร้ายกาจ)
๓. โกรธะ (ความโกรธ)
๔. อุปนาหะ

(ความผูกโกรธไว้) ๕. มักขะ (ความลบ
หลู่คุณท่าน) ๖. ปลาสะ (การยกตนเทียมน
ท่าน) ๗. อิสสา (ความฤษยา) ๘. มัจ
ฉริยะ (ความตระหนี่) ๙. มายา (เจ้า
เล่ห์) ๑๐. สาถะยะ (คุยโอ้อวด) ๑๑.
ถัมภะ (หัวค้อ) ๑๒. สารัมภะ (แข่งดี)
๑๓. มานะ (ความถือตัว) ๑๔. อติมานะ
(ดูหมิ่นท่าน) ๑๕. มทะ (ความมัวเมา)
๑๖. ปมาทะ (ความเลินเล่อ)

สิ่งต่าง ๆ อันเป็นเครื่องเศร้าหมองเหล่านี้
ย่อมกำจัดได้ พุทธมามกะที่มุ่งการชำระ
ตนให้บริสุทธิ์จึงพยายามละสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้
เสีย สำหรับท่านผู้มีจิตตั้งใจสูง เครื่องเศร้า
หมองเหล่านี้ย่อมปราศจากการไปเสียได้เสมอ
ในบัดนี้ แต่สำหรับปุถุชนธรรมดาก็นับว่า

เป็นการยากอยู่ ต้องอาศัยความอดสาหัสมาก
 มันเป็นส่วนใหญ่ ถึงอย่างนั้นพวกเราก็กัง
 ฎิบัตกันไม่ค่อยสำเร็จ เท่านั้นยังมีหน้า ซ้ำ
 พวกเราส่วนมากยังกตัญญูเห็นไปว่าไม่เป็นประ-
 โยชน์คุ้มค่าอะไรที่จะมาตั้งหน้าวินิจฉัยปัญหา
 เช่นอย่างจริงจัง พวกเราส่วนมากพากันรู้สึก
 ไปว่า มันเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตหรือเป็นของ
 ธรรมดาประจำชีวิตทุกคน ซึ่งจำเป็นจะต้องไป
 กังวลถึงมันทำไม

แต่สำหรับพุทธศาสนิกชนที่มั่นคงนั้น การ
 ขำระตนให้บริสุทธิ์จากเครื่องเศร้าหมองดัง
 กถาวนั้นแหละ คือชีวิตจิตใจของหลุดกรรม
 ในศาสนาของเขา เขาอาจดเว้นกรรมที่ยกหรือ
 พิธีกรรมบางอย่างได้บ้าง แต่การขำระจิตใจ
 ให้บริสุทธิ์แล้วคงไม่ได้เป็นอันขาด นี่แหละคือ

สัญญาบัตรนั้นที่แท้จริงอันเดียวของ พระพุทธ-
ศาสดา

ทำอย่างไรจึงจะชำระตนเองให้บริสุทธิ์
ได้ นี่ถือเป็นปัญหาข้อใหญ่ ในทุกวันนี้โลก
มีแต่ความเดือดร้อนอดเวร และความยาก
แค้นทุกข์หยาบหนา ประกอบกับวิกฤติการณ์
อันฉับพลัน โดยเรายังไม่ทันเข้าใจอะไรต่อ
อะไรสัก เป็นกรยากเข้า ๆ ทุกที่ ที่จะหา
โอกาสส่งบสดิชาวมณเฒ่าแก่น้อย จริงอยู่โดย
ปรกติเราไม่มีเวลาเลย เราถูกพัดพาไปตาม
กระแสน้ำแห่งเหตุการณ์ประจำวันเสียจนแทบไร้
อำนาจ สิ่งแวดล้อมและภาระกิจต่าง ๆ ดูเหมือน
จะผลักดันเราออกไปสู่วิถีทางอันนับแต่จะเห็น
ห่างจากอุดมการณ์ของเราออกไปทุกที่ ตั้งแต่
เข้าจนเย็นเราต้องเผชิญอยู่กับเหตุการณ์ที่คอย

ก่อความเจริญของเราอยู่ทุกถนหายใจไม่วัธิ
 ไตกวัธิหนึ่ง ความไม่จริงใจและ ความไม่
 ซื่อสัตย์ต่อกันกำลังกลายเป็นของธรรมดาโลก
 เพ่งเป็นนทศนีอทาหรณ เพ่งเรื่องธรรมดา
 ดำเนินการใช้โทรศัพท์ที่เราจะหาความ
 สุจริตใจและจริงจังต่อกัน เมื่อเราถามว่า
 คนนั้น ๆ อยู่ที่บ้านไหม ? เราจะได้คำตอบ
 ที่ตรงไปตรงมาเลย บางทีก็ต้องถามเสียก่อน
 ด้วยว่านั้นใครพูด แล้วจึงยอมรับว่าคนที่เรา
 ต้องการพูดด้วยอยู่ และหากผู้ติดต่อโทรศัพท์
 ไปนั้นเป็นผู้ที่เขาไม่ปรารถนาจะพูดด้วยหรือไม่
 สะดวกใจด้วยประการใด ๆ คำตอบก็มักจะไป
 ในทางปฏิเสธ นี่คือมโนธรรมที่เกิดขึ้นในสมัย
 ใหม่ เราเองกำลังเป็นผู้รับบาปของมันโดย
 ไม่รู้สึกตัว

แม้จะเป็นการยากลำบากปานใดก็ตาม ก็
เป็นภาระของทางศาสนาที่จะต้องพิจารณาดูว่า
เรามีวิธีการที่จะวิวัฒน์ไปในการชำระตนเอง
ให้บริสุทธิ์ได้หรือไม่เพียงใด

ตามพระพุทธโฆษาท ประการแรกที่จะ
ต้องทำก็คือ ให้หันความสนใจมาสำรวจ
ตนเองบ้าง เราหมกมุ่นอยู่กับโลกภายนอก
จนเกินไป ขอให้เราลองย้อนมาดู
ตัวเราเองบ้างเป็นไร แล้วเราจะพบว่ายังมี
โลกอันรื่นรมย์อีกโลกหนึ่งอยู่ในตัวเรา
นั่นเอง

ประการที่สอง ก็คือการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
แก่เพื่อนมนุษย์โดยไม่มีขอบเขตจำกัด

พึงยอมความประพฤติและการกระทำต่างๆ
ประจำวันของเราด้วยความเมตตากรุณา
และความรู้สึกอันเป็นมิตรต่อกัน

ประการที่สามอันเป็นประการสุดท้าย
ขอให้เราถือเป็นกิจวัตรที่จะต้องสละเวลา
จากชีวิตอันยุ่งเหยิงสับสนแม้แต่เพียงวัน
ละสองสามนาทึ มาลองบำเพ็ญสมาธิดู
บ้าง พึงแผ่ไมตรีจิตต่อกันไปยังสรรพสัตว์
ทั่วสากลโลกทั้งสิ้นหาประมาณมิได้ หาก
ได้ปฏิบัติดังนี้ทุกวัน ๆ ก็ไม่มีข้อสงสัย
เลยว่า การชำระตนให้บริสุทธิ์นั้นเป็น
ความจริงที่บรรลุถึงได้ ไม่ใช่เรื่องที่พูด
กันเล่น ๆ แม้ว่าในขั้นต้นจะรู้สึกอดอึด
ต้องฝืนใจบ้างก็ตาม และหากเป็นบุญ

ของเรา บางทีในวาระสุดท้ายแห่งกรณี-
กิจของเราบนพื้นปฐพี^๕นี้ เราอาจจะ
กล่าวได้อย่างภาคภูมิใจเช่นเดียวกับพระ-
อริยสาวกว่า

“พรหมจรรย์เราได้อยู่จบแล้ว กิจที่
ควรทำเราก็ได้ทำเสร็จแล้ว”

กุศโลบายแผนใหม่ในการประกาศพุทธธรรม

จากเรื่อง

"Modern Upaya in Presenting the Buddhadharma"

ของ *Mr. Robert Stuart Clifton*

และ *Lt.-Col. Carl. T. Richardson, U.S.A.F., H.R.*

ณ ดินแดนภาคพื้นตะวันตก แผ่นดินอัน
อุดมสำหรับหว่านพืชพุทธธรรม ประชา
กรซึ่งต่างใคร่ต่อการศึกษาหาความรู้ ควรที่
จะเข้าถึงศาสนาแห่งปัญญาได้โดยสะดวก
ด้าย ดินแดนซึ่งวิทยาศาสตร์แผ่สร้านอยู่
ทั่วไปทุกซอกทุกมุม ควรจะได้ประสพสุข

เกษมสถานตจากรสพระธรรมอย่างไพบูลย์
ตามพระพุทธดำรัสของพระบรมศาสดา
เช่นเดียวกับที่ได้รับความสุขในด้านวัตถุ
จากผลของการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ ดู
เหมือนว่าเป็นการง่ายเหลือเกินที่จะพิสูจน์
ให้ประจักษ์ว่า ผู้ที่ต้องการความจริงจาก
วิทยาศาสตร์ กับผู้ที่ยึดมั่นในหลักพระ-
สัจธรรมนั้น ควรจะร่วมเดินทางเดียวกัน
ได้ แต่แม้จะ^{๕๘}ยังมีอุปสรรคที่จะต้อง
ฝ่าฟันอีกมากมายนักกว่าแสงแห่งพระวิ-
โมกขธรรมจะเจิดจ้าขึ้นในโลกภาคตะวัน-
ตก.

บุคคลที่ไม่รู้อะไรจริงมักเชื่อกันว่า การที่พระ-
พุทธองค์ทรงสถาปนาภิกษุสงฆ์, ทรงบัญญัติ
สิกขาบทเพื่อความคงอยู่^{๕๙}ของหมู่สงฆ์ และ

เพื่อปกครองสังคมชนชาตินั้น เป็นการปฏิรูป
สังคมในครั้งกระโน้นโดยสิ้นเชิง. ความจริง
หลักฐานทางประวัติศาสตร์หาได้ปรากฏเช่น
นั้นไม่. การที่นักบวชสังฆาโตก็ยวดยกดี ดละ
ทรัพย์สินของฆราวาสดี ปัดทุกคนไปแสวงหาความ
วิเวกตามลำพังหรือรวมกันอยู่เป็นหมู่ก็ดี ถึง
เหล่านั้นล้วนเป็นพฤติกรรมส่วนหนึ่งซึ่งปรากฏ
อยู่แต่ทั่วไป ในอินเดียในสมัยที่สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าทรงยังพระบรมจักรอันบวร
ให้เป็นไป. แม้ถ้ากล่าวประวัติศาสตร์ก็หาใช้คติของ
พระพุทธศาสนาเองไม่. การปลงผมปลงหนวด
ประพฤติพรตพรหมจรรย์ เทียบภิกขาจาร
และยังอดตภาพให้เป็นไปด้วยความมกน้อย
“เป็นผู้เสียง่ายแต่อดมไปด้วยปัญญา” เหล่า
นี้ ล้วนแต่เป็นส่วนหนึ่งแห่งข้อวัตรปฏิบัติ

ซึ่งรับรองกันมาช้านานแล้วในอาณาจักรภาร-
 ตวรรษ ว่าเป็นทางที่ดีสำหรับผู้แสวงหาวิมุติ-
 ธรรม. สมเด็จพระผู้ประภาคเจ้าทรงมีหัตถ์
 การเหล่านี้อยู่ในอุ้งพระหัตถ์อยู่แล้ว เพียงแต่
 ทรงรับเอาไว้เท่านั้น. ในบางกรณีก็ทรงแก้ไข
 บ้างเล็กน้อยตามสมควร. ในบางกรณีก็ทรง
 รับไว้โดยมิได้ทรงแก้ไขแต่ประการใด. นั่น
 คือพระวิจารณ์ญาณอันสูงส่งอันปรากฏในการ
 ประกาศพระอมฤตธรรมของพระองค์. ซึ่งใน
 กรณีเช่นนี้ย่อมเป็นที่สอรรถยาศัยของปวงชนใน
 ครองพุทธกาลโดยมิพักต้องสงสัย.

แต่ในทวณันมีหลายสิ่งหลายอย่าง
 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การประกาศพุทธ-
 ธรรมยังเป็นการฝืนต่อแย้งอย่างอันดีที่
 พระบรมศาสดาได้ทรงแสดงไว้. หรือจะ

กล่าวอีกนัยหนึ่งให้ชัดเจนยิ่งขึ้นก็คือ ด้วย
 ความพยายามที่จะ “ประกาศพุทธธรรม
 อันบริสุทธิ์สิ้นเชิงปราศจากราคะ” นั้น เรา
 ได้เห็นความอดกลั้นที่จะนำระบบการซึ่ง
 เหมาะสมสำหรับประเทศอื่นและในยุค
 โดยคนหนึ่งโดยนะเพาะ (ซึ่งผ่านพ้นไป
 นานแล้ว) มาปลูกฝังลงในดินแดนอีก
 แห่งหนึ่ง อันมีสภาพการณ์ในด้านสังคม,
 ฝนความรู้ทางประวัติศาสตร์, ระบบ
 เศรษฐกิจ และมตัมหาชนซึ่งมีต่อศาสนา
 ผิดแผกแตกต่างอย่างลงรอยกันมิได้เลย.
 มโนปณิธานอันดีนี้จะสัมฤทธิ์ผลมากหรื
 น้อยเพียงใดนั้น ก็เปรียบเสมือนการ
 พยายามหว่านพืชนานาพรรณบนกล่มดาว
 ฤกษ์หรือทางช้างเผือกบนท้องฟ้า. นี่เป็น

เพราะลารัตตะแห่งอนาคตนิของพระองค์
ได้เสื่อมสูญไปเสียแล้วกระนั้นหรือ? หา
มิได้! หากแต่เป็นความผิดพลาดของ
นโยบายเผยแผ่เองต่างหากเล่า! พ่อคำ
ที่ไม่อาจจจใจมหาชนให้บังเกิดความนิยม
ในสินค้าที่น่าสนใจของตนได้ เนื่องด้วย
แม้สินค้านั้นจะดีเลิศสักเพียงใดก็ตาม
แต่วิธีการบัญญัติหยาบห่อไม่น่าชมและการ
โฆษณาไม่ถึงจุดดีพอ ก็มิใช่เป็นอันมาก
นั้นใดก็ดี กุศโลบายในการประกาศพุทธ-
ธรรมในปัจจุบันก็นับได้เช่นกัน นั้นน่ะ.

จะเป็นไปไม่ได้เที่ยวหรือ ที่การเผยแผ่พระ-
พุทธศาสนาอันเบี่ยงไปด้วยเหตุผลนี้แก่ชาว
ตะวันตกจะดำเนินไปโดยปราศจากบรรพชิตผู้
ครองผ้ากาสาวพัสตร์ประการหนึ่ง และพระ

ดั่งหมื่นหาญซึ่งบางครั้งท่านก็เอาแต่พัวเพ้อ
 ธารขายนิตเดียวจนเหือดเพ้ออีกประการหนึ่ง ?
 เราจำเป็นจะต้องมีวัดหรือไม่ ? ในการเผยแผ่
 พระพุทธศาสนาทัชเชรวาทแก่ประชาคมภาค
 ตะวันตก เป็นการควรหรือไม่ที่เราจะต้องบัญชา
 ถามตัวเองว่า นโยบายเผยแผ่เช่นนี้ชอบด้วย
 อุดมทัศน์อันแท้จริงของพระพุทธศาสนาเพียง
 ไດ ? และจารีตประเพณีประจำท้องถิ่น ๆ
 เป็นที่ยอมรับนับถือกันมาแต่ฉบับด้วยหลาย
 ต่อหลายศตวรรษจนกลายเป็นปกติวิสัยและ
 ระเบียบแบบแผนในปัจจุบันเพียงใด ? มีเหตุ
 ผลสมควรอันใดหรือ ที่ทำไมชาวอังกฤษและ
 อเมริกันจึงจะต้องเลือกนับถือพระพุทธศาสนา
 นิกายสิงหุต, ญี่ปุ่น หรือพม่า ? เราไม่เห็น
 มีเหตุผลอันใดเลย. ผู้เขียนเรื่องนี้หนึ่งก็

เต็มได้ในหลักการของเกรวาท อีกผู้หนึ่งมี
 ความรู้หายาน แต่เราทั้งสองต่างก็มีความ
 เห็นสอดคล้องต้องกันว่า เรือนของเราจำเป็น
 จะต้องปฏิรูปกันเป็นการใหญ่และจัดระเบียบ
 เสียใหม่ ผิดเราปรารถนาความดำริ้อย่าง
 จริงจัง ในการตั้งจุดความสนใจของปัญญาชน
 ชาวตะวันตก เป็นเวลาหลายปีมาแล้วที่
 เราเฝ้าสังเกตความมานะพยายามที่จะให้ชาว
 อเมริกันสนใจในพระพุทธศาสนาแบบญี่ปุ่น แต่
 อนิจจา ความสำเร็จนั้นช่างน้อยเหลือเกิน
 ความผิดหวังทั้งนี้หาได้อยู่ที่ตัวผลิตภัณฑ์ไม่
 แต่หาว่าอยู่ที่เปลือกนอกที่หุ้มห่ออยู่ต่างหากเล่า.
 แม้พุทธศาสนิกชนญี่ปุ่น (ในยุคที่ ๒ และที่ ๓)
 ก็ขาดความอดทนและขาดความเห็นอกเห็นใจผู้
 อื่น ทั้งข้างมิได้นำพาต่อหลักมูลฐานของพระ-

พุทธศาสนา หรือชนบประเพณีแวดล้อมในยุคที่
 เขากำลังดำรงชีวิตอยู่นั้นบางเตย เป็นที่ตระ-
 หนักกันดีแลว่ามีใช้หรือว่าพระพุทธศาสนาหาได้
 หยั่งรากลงในประเทศจีนไม่ จวบจนกระทั่งได้
 อนุวัตรระบบการเผยแผ่โดยการปฏิบัติตน
 ให้ “กตมกตณ” กับสภาพการณ์ทั่วไป
 ในเกาหลีพระพุทธศาสนาไม่เคยฝังรากลงได้
 อย่างแท้จริงเตย คงเป็นเพียงคำสอนต่างถิ่น
 แตะผลดุดท่าย เมื่อขาดความอุปถัมภ์จากราช-
 ดำนัก พระพุทธศาสนาก็เตยอับเฉาไป ใน
 ญี่ปุ่น หลักธรรมของพระพุทธศาสนาได้รับ
 การปฏิบัติตามอย่างเป็นที่น่าพึงพอใจเตย นับ
 เป็นเวดาทดาศศตวรรษตั้งแต่ได้แผ่เข้าไปยังหมู่
 เกาะต่าง ๆ จนในที่สุดเมื่อภิกษุสงฆ์ได้แปร
 รูปชนบปฏิบัติให้คล้ายตามสถานการณ์แวดล้อม

ด้อม คำสอนจึงได้เริ่มปรากฏผลอย่างจริงจัง
 จริงอยู่ คติมหายานของจีนและญี่ปุ่นเป็นคติที่
 แปรปรวนออกไป แต่ก็เป็นเพียงเล็กน้อยจาก
 หลักธรรมดั้งเดิมในโบราณกาลซึ่งนำมาจาก
 อินเดียเมื่อหลายศตวรรษมาแล้ว. ฉะเพาะ
 วิชาการเผยแผ่ “เป่ต็อก” เท่านั้นเองที่ผิดแผก
 ออกไป ข้อเท็จจริงซึ่งปรากฏเด่นชัดอยู่เช่นนี้
 ควรจะเป็นบทเรียนอันล้ำค่าแก่เราได้หรือยัง?

ผู้ที่ได้สังเกตวิชาการประกาศพุทธธรรม
 ในดินแดนตะวันตกตลอดมาโดยปราศจาก
 อคติย่อมทราบซึ่งคำว่าเรื่องปลีกย่อยเล็กๆ
 น้อยๆ มักจะได้รับความเอาใจใส่มากกว่า
 ความมุ่งหมายที่แท้จริง บางทีแนวความคิด
 เห็นอย่างกว้างๆ นั้นอาจจะวิจัยให้เห็น
 จริงได้อย่างดีที่สุดโดยตั้งคำถามว่า “พระ

สงฆ์จินคาคว่าท่านจะได้รับผลสำเร็จเพียง
ใด ถ้าท่านนำวิธีการเผยแพร่ที่ค่อย ๆ
พิสดารออกไปจนกลายเป็นของธรรมดาใน
ประเทศจีนนั้น ไปใช้ในลังกาหรือพม่า?”
ข้อนี้ฉันใด มหาชนในสองประเทศที่กล่าว
ข้างต้น (คืออังกฤษและอเมริกา) ก็สุด
ที่จะเข้าถึงพุทธธรรมได้ เนื่องจากกุสโล-
บายในการประกาศพุทธธรรมนั้น ข้างเป็น
สิ่งที่ผนวสัยเสียเหลือเกินฉันนั้น. เราควร
จะปล่อยให้บรรดานักสร้างวิมานบนอากาศ
ผู้ใฝ่ฝันจะสถาปนาพุทธอาณาจักรขึ้นใน
โลกภาคตะวันตกเหล่านั้น ระงับนโยบาย
ของเขาไว้พลางก่อน และกลับมาพิจารณาพิ-
เคราะห์พฤติการณ์ของเขาให้ถ่องแท้ แล้ว
คำนวณผลลัพท์ดูว่า ตลอดกาลนานที่พวก

เขาได้ทุ่มเทความอุตสาหะลงไปในนั้น ได้รับ
ผลสำเร็จเพียงใด ? ต่อจากนั้นก็ลองตั้งคำ
ถามขึ้นว่า “ อนุศาสน์หรือวิธีการเผยแผ่
เป็นสิ่งที่ไม่น่าพึงพอใจกันแน่ ? ” ตราบใด
ที่ยังมิได้เผชิญกับปัญหาข้อนี้โดยตรงไป
ตรงมาแล้วไซ้ ? ตรานั้นพุทธธรรมก็มี
อาจฝังรากอย่างมั่นคงลงในภาคตะวันตก
ได้เลย

การไต่สวนที่ปนะการะ

ลังกาทวีป เมื่อ ๑๓๐ ปี ก่อน

ครั้งนั้นลังกาทวีปตกอยู่ภายใต้อำนาจ
ของชาวตะวันตกทั้งเอกราชย์ของชาติ
และจิตใจของทวยชน

ครั้งนั้นมีใช้ลังกาจะสูญเสียแต่เพียง
อธิปไตยอันพึงหวงแหน แม้พระศาสนา
ซึ่งเป็นทีเหอดทุนของอาณาประชาราษฎร์
อันพระเจ้าอโศกมหาราชทรงส่งพระราช-
บุตรราชธิดาเป็นธรรมทูตไปปลุกฝังไว้ตั้ง

แต่เมื่อพุทธศตวรรษที่ ๓ ก็นับวันแต่จะ
อับเฉาลงไปอยู่ทุกขณะ

ครั้งนั้นพุทธบริษัทถูกกดขี่บีบคั้นด้วย
ประการทั้งปวง จนไม่มีผู้ใดกล้าเปิดเผย
ตนเองต่อหน้าประชุมชนว่าตนเป็นพุทธ-
มามกะ แม้แต่พระภิกษุก็ถูกกีดกันมิให้
ไปบิณฑบาตตามท้องถนนในเมืองโค-
ลอมโบ. ผู้ที่เคยเป็นพุทธศาสนิกชนก็ต่าง
พากันหันไปนับถือศาสนาของผู้เป็นนาย
จะกล่าวว่าที่เป็นเช่นนั้นเพราะเลื่อมใสใน
หลักธรรมของศาสนานั้นก็ไม่ถนัดนัก หาก
ทว่าเป็นเพราะผู้เป็นนายพยายามยกยอปอ
ขึ้นและเอาตำแหน่งลาภยศมาเป็นเครื่อง
ล่อ บรรดาผู้ที่เห็นแก่อามิสสินจ้างรางวัล
อันเป็นประโยชน์ส่วนตนก็ยอมทอดตัวลง

เป็นทาสทั้งทางกายและทางใจ หันไปนับ
ถือศาสนานั้นและยอมสวามิภักดิ์เป็น
เครื่องมือประกาศศาสนาของผู้เป็นนาย
ด้วยความเต็มใจ.

แต่ในครั้งนั้นเอง ขรรยชาติากรรมของ
พระพุทธศาสดาจะยังไม่ถึงกาลที่จะต้องมลาย
ไปจากลังกาทวีป ๘ กุมภาพันธ์ เมื่อ ๓๓๐ ปี
ก่อน (พ.ศ. ๒๓๖๖) ดังกาทวิปก็ได้ให้กำเนิด
แก่ทารกน้อยผู้หนึ่ง ซึ่งต่อมาเป็นที่รู้จักกันดี
ในนามว่า “ท่านคุณานันทะ” ท่านคุณานันทะ
เกิดในตระกูลชาวสิงหลในหมู่บ้านโมฮอตติ-
วัตเต ชนบทแห่งหนึ่งชายฝั่งเมืองบาดาปีติยะ.
บิดาของท่านชื่อ ถัดดูชาเนริด แม่เลี้ยง
มารดาชื่อ มาดโดดา ชิดวา ฮ่ามัน. เมื่อ
เจริญวัยขึ้นท่านคุณานันทะได้รับการศึกษา

ภาษาอังกฤษที่โรงเรียนเวสต์เดย์ของคณะ
มิชชันนารี. ต่อมาท่านได้อุปถัมภ์เป็นพระ
ภิกษุในพระบวรพุทธศาสนาและศึกษาพระ
ปริยัติธรรมจากท่านโบนากิดา ศิริสุนทรมหา
นายเถระ ภิภุถึงหกผู้คงแก่เรียนในยุคนั้น
จนท่านมีความรู้ในพระพุทธศาสนาอย่างปราว
เปรื่อง. หลังจากนั้นท่านคุณานันท์ได้ย้ายไป
พำนักอยู่ที่วัดที่ปทุมคณาราม ณ โขตะเหนือ
เมืองโคตอมโบ.

ดังที่ได้กล่าวในตอนต้นแล้วว่าสมัยนั้นพระ
พุทธศาสนาในลังกากำลังถูกบีบคั้นอย่างหนัก.
โดยที่ท่านคุณานันท์เป็นนักพูดและนักต่อสู้มา
แต่กำเนิด เมื่อท่านได้ประจักษ์สภาพการณ์เช่น
นั้นก็บังเกิดความไม่พอใจและตั้งมั่นในปณิธาน
อย่างแน่วแน่ว่าจะยอมพลีกายเพื่อกอบกู้พระ-

พุทธศาสนาในลังกาให้รุ่งโรจน์ขึ้นมาอีกครั้ง
 หนึ่งให้จงได้ ท่านคุณานันตะเป็นผู้ที่มีบุคลิกที่
 ดกขันธ์เข้มแข็ง, หัวหาญ, ปากกว้าง,
 ดวงตาเป็นประกายบ่งให้เห็นชัดถึงความเฉียบ
 ขาดมั่นคง. ในบันทึกประจำวันของพันเอก
 ออดคอต กล่าวไว้ว่า “ดวงตาของท่านจับ
 จ้องอยู่ที่ใบหน้าของคู่สนทนาตลอดเวลา ผู้
 ใดได้เผชิญหน้ากับท่านก็จะเห็นทันทีถึงลักษณะ
 อันแข็งแกร่งไม่เกรงกลัวใคร และจะได้พบ
 กับลักษณะของนักต่อสู้อย่างเต็มตัว”

ในขั้นต้นท่านได้สนทนากับบาท
 หลวงผู้หนึ่งที่โบสถ์ “สโตนเชอร์ช”
 เพื่อศึกษาคริสต์ธรรม จนท่านได้ความรู้
 ในหลักคริสต์ศาสนาอย่างแตกฉาน และ
 เห็นจุดอ่อนของคริสต์ศาสนาโดย

ตลอด ครั้นแล้วในปี พ.ศ. ๒๓๕๒ ท่าน
 คุณานันทะ ได้เปิดฉากรการเทศนาขึ้นเป็น
 ครั้งแรกโดยอาศัยเงาไม้ร่มนัยน์บริเวณ
 กำแพงเมืองโคลอมโบ เปรียบเทียบให้เห็น
 ถึงความแตกต่างระหว่างพระพุทธศาสนา
 กับคริสต์ศาสนา การเทศนาของท่านครั้ง
 นั้นเองเป็นเหตุให้ฝ่ายตรงข้ามตระหนักว่า
 ศักดิ์ศรีของตนกำลังเกิดขึ้นแล้ว จึงได้ถือ
 อำนาจบาทใหญ่สั่งโค่นต้นโพธิ์ซึ่งเป็นที่
 เคารพของพุทธมามกะเลียบหมดสิ้นเพื่อ
 หายามน้ำหน้า เหตุการณ์ทั้งนี้ยังความเจ็บ
 แค้นชุนเคืองแก่หมู่พุทธศาสนิกชนอย่าง
 ยิ่ง เมื่อถูกรังแกน้ำใจเช่นนี้ ท่านคุณา-
 นันทะจึงได้ขยับหยัดขึ้นทำไว้ว่าทะกับฝ่าย
 ตรงข้ามอย่างเด็ดเดี่ยวอาจหาญ เพื่อ

ประท้วงพฤติการณ์อันโอหังมิบังควรนั้น
โดยนับพลัน แต่แล้วท่านก็ต้องเผชิญ
กับอิทธิพลต่อต้านอย่างเข้มแข็งพร้อม
เพียบยิ่งจนยากที่ท่านจะเอาชนะได้

แม้ฝ่ายตรงข้ามจะทรงอิทธิพลเห็นปาน
นั้น ท่านก็มีได้ยอతోหวนใจ เร่งเสริม
สร้างพลังของฝ่ายท่านให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้นอีก
โดยท่านได้วางแผนการประสานงานระหว่าง
สมาคมพุทธศาสนาที่จัดตั้งขึ้นในเวดาค่อมา
ตามเมืองต่าง ๆ ในลังกา. สมาคมใหญ่ซึ่ง
เป็นกองบัญชาการ ชื่อว่า “สมาคมโพธิราช”
ตั้งอยู่ที่กรีนส์ครีท ในเมืองโคตอมโบ และ
เนื่องด้วยการศึกษาของภิกษุลังกาสืบกันยัง
อยู่ในขั้นต่ำมาก ท่านจึงได้ขอความร่วมมือ
จากท่านฮิคคาตุเว ศิริธัมมกตานายเกเถโร ให้

มาช่วยอุปการะตั้งโรงเรียนสอนพระภิกษุชั้น
มีชื่อว่า “จิตโยทยปิริเวณ”

เมื่อได้รวบรวมกำลังของท่านจนเกรียง-
ไกรต่อความปรารถนาของท่านแล้ว ท่าน
คุณนันทะก็ได้นำพระบรมมหาราชเจ้าเปิดฉากทำ
ไต่สวนที่กับฝ่ายตรงข้ามอีกวาระหนึ่งเป็นการ
ใหญ่หลายครั้งหลายหนตามเมืองต่าง ๆ ครั้ง
ที่สำคัญ ๆ ก็คือ ที่คาเนคม, ภัทเทคม,
อุทานจิตา, แกมโปตา, ปะนะกูระ, และ
วารากิตา. การไต่สวนครั้งใดของตลอดที่สุด
ปานประหนึ่งถึงกาฬวิปจะรถมภ์คือ การไต่-
สวนที่ที่ปะนะกูระ ซึ่งใช้เวลาถึง ๒ วัน คือ ในวันที่
ที่ ๒๖ และ ๒๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๓๖ รวมเวลา
ที่ใช้อภิปราย ๘ ชั่วโมง ทั้งสองฝ่ายได้ตกลง
กันสร้างสันติฐานการขึ้นแห่งหนึ่งเพื่อใช้เป็น

สถานที่ประชุม มีผู้รวมในการประชุมครั้งนี้
ประมาณหนึ่งหมื่นคน ผู้ได้ฝ่ายคริสต์เคียนได้แก่
บาทหลวงเดวีส ด. ซิดวา กับนายคีรีมันนา
ต้นับต้นุน ส่วนฝ่ายพุทธ ท่านคุณานันตะเป็น
ผู้ได้องค์เดียวตลอด

ประเด็นซึ่งทั้งสองฝ่ายนำมาอภิปรายใน
การโต้วาทีที่พระเถระ ด้านเถรวาทเป็นเรื่อง
ที่มีสาระน่าคิดน่าศึกษา ทำให้ผู้ฟังและผู้ได้
อ่านหนังสือในชนหลังได้รับความรู้ในศาสนา
ทั้งสองอย่างกว้างขวาง เหตุผลที่ต่างฝ่าย
ต่างนำมาตอบโต้ซึ่งกันและกันก็ล้วนเป็นเห
ตุผลที่เฉียบแหลมน่าฟัง ส่วนจำนวนโวหารที่
ใช้ในการอภิปรายนั้นเดาก็คัดกัณฑ์เทศน์ซึ่ง
ชวนให้ผู้ฟังเห็นคติอยู่ไปตามคารมคมคาย นับ
ว่าเป็นการโต้วาทีระหว่างนักปราชญ์โดยแท้

การโต้วาทีที่ปะทะกันนี้เป็นรอยจารึก
 ในประวัติศาสตร์ที่ชาวลังกาภูมิใจกันหนัก-
 หนา ซึ่งก็เป็นการสมควรแล้วที่จะภูมิใจ
 เพราะการโต้วาทีครั้งนั้นแม้จะมีได้มีการ
 ตัดสินแพ้ชนะก็จริงอยู่ แต่ผู้ฟังและผู้
 อ่านหนังสือก็ย่อมจะสังเกตเห็นได้ว่าฝ่ายใด
 เป็นฝ่ายมีชัย การโต้วาทีที่ปะทะกันจึง
 เปรียบได้เสมือนหนึ่งแสงเงินแสงทองที่
 พวยพุ่งขึ้นเหนือขอบฟ้าลังกาทวีป และ
 ต่อจากนั้นอีกไม่นานนักอรุณรุ่งแห่งพระ
 พุทธศาสนาในลังกาก็เรืองจรัสขึ้นอีกวาระ
 หนึ่ง ยิ่งความระทมขมขื่นของปวงชนให้
 บรรเทาเบาบางลง — เป็นการปลดแอกให้
 พุทธศาสนิกชนได้มีโอกาสเงยหน้าอ้าปาก
 ขึ้นอภิรมย์กับสิทธิมนุษยชนในการนับถือ

ศาสนาโดยสมัครใจ

พันเอกออกคอต และมาตามบตาวัตส์ก^๕
 ชาวตะวันตกผู้ซึ่งหันมานับถือพระพุทธศาสนา
 และเดินทางมายังดังกา—อินเดียเพื่อพบพระ-
 พุทธศาสนา เป็นผู้ที่มีปัญญาเยี่ยงอย่างอันดีไว้
 ให้แก่ท่านอนาคาริกะธรรมปาตะเจริญรอย
 ตาม จนท่านอนาคาริกะธรรมปาตะสร้างความเป็น
 เป็นบิกแผ่นของพระพุทธศาสนาในอินเดียยุค
 ปัจจุบันได้สำเร็จในที่สุด. ความสำเร็จของ
 พันเอกออกคอตและมาตามบตาวัตส์กก็ด้
 ความสำเร็จของอนาคาริกะธรรมปาตะก็ด้
 อาจกล่าวได้ว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากความ
 สำเร็จของท่านคุณานันตะที่ปนะกูระ. เพราะ
 เหตุที่วากิตติศัพท์การได้วาทที่ปนะกูระเป็น
 ข่าวใหญ่ที่หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ นำไปลงถือ

กระฉ่อนไปทั่วโลก ปานประหนึ่งมีดินทัญหา
 ในชมพูทวีปครั้งโบราณกาลดั้นนั้น อักขรคำ
 แปลภาษาอังกฤของการ ได้ว่าที่ที่พระพุท
 ธิ์แพร่หลายอย่างกว้างขวางเช่นกัน. ข้อนี้เอง
 เป็นเหตุให้ชาวต่างชาติหันมาสนใจในพระพุทธ
 ศาสนาเป็นอันมาก โดยฉะเพาะพื้นเอก
 ขอดคอดแตรมาตามบรรดาผู้ตั้งกัมมัตถา
 ปลาดะอย่างแรงกล้าถึงกับเค้นทางนาปฏิญ
 ญาณคนเป็นพุทธมามกะและดำเนินงานเผยแผ่
 พุทธธรรมด้นนั้นท่านคุณานันท์ คดอดจน
 ขยายวงงานออกไปยังอินเดีย. ดงนั้น แม้การ
 พระศาสนาในอินเดียยุคปัจจุบันก็ย่อมเป็นหน
 บุญคุณอยู่แก่ท่านคุณานันท์ด้วยดุจกัน

ชีวิตของท่าน พระคุณเจ้าคุณา
 นันท์ ได้อุทิศเวลาทั้งสันทัดสู่เพื่อกอบ
 กู้พระบรมพุทธศาสนาอย่างแท้จริง จบ

จนเมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๓๓
เวลาประมาณ ๑๑.๐๐ น. ท่านก็ถึงแก
มรณภาพ รวมอายุของท่านได้ ๖๗ ปี.

แม้ว่าสังขารของท่านจะแตกดับไป
แล้วตามกฎหมายแห่งความไม่เที่ยงแท้แน่นอน
แต่กรรมดียกอันใหญ่หลวงที่ท่านได้พลี
กายบำเพ็ญไว้แก่พระพุทธศาสนาตราบน
วันตาย ย่อมจะประทับเป็นรอยพิมพ์ใจ
ตรึงตราอยู่แก่พุทธศาสนิกชนทั้งมวลมิรู้
เลือน แม้การได้วาทีที่ปณัฏฐะจะเป็น
เหตุการณ์ในอดีตที่ผ่านพ้นไปช้านานแล้ว
แต่วัฏกรรมกรรมนั้นย่อมสถิตแนบแน่น
เป็นรอยจารึกในประวัติศาสตร์พระบวร
พุทธศาสนาอย่างไม่มีวันเสื่อมคลายตราบน
ชั่วสุญแผ่นดินสิ้นแผ่นดินฟ้า.

ท่ามกลางทะเลวนแห่งโอมสงสาร

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย! เราเป็นผู้พ้น
แล้วจากบ่วงทั้งหลาย ทั้งที่เป็นของทิพย์
ทั้งที่เป็นของมนุษย์. แม่เธอทั้งหลายก็
เช่นเดียวกัน เป็นผู้พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง
ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์.

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย! เธอจงเที่ยว
จาริกไป เพื่อประโยชน์แก่ชนเป็นอันมาก
เพื่อความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่อความ

เอ็นดูแก่โลก

พระพุทธโฆสาวาทอันซาบซึ้งตรึงใจข้างต้น ทำให้ข้าพเจ้าเกิดจินตนาการ เห็นภาพสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทับยืนอยู่ท่ามกลางพระอรหันตสาวก ๖๐ รูป ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ท่ามกลางบรรยากาศแห่งทิวเขาลำเนาไม้อันอบอุ่นไปด้วยบรรยากาศแห่งสานติธรรม พระองค์ทรงเอื้อนพระโอษฐ์ประทานพระพุทธโฆสาวาท แก่พระสาวกทั้งนั้นให้จาริกไปสู่คามนิคมชนบทน้อยใหญ่ เพื่อประกาศพระอมฤตธรรมของพระองค์ ยังความสุขเกษม อันแท้จริงให้แก่มนุษยชาติทั้งมวล.....

“..... หมู่สัตว์ทั้งหลายในโลกนี้ เหล่าที่มีมูลในดวงตาเพียงเล็กน้อย ก็มิได้อยู่เป็นอันมาก เขาเหล่านั้นย่อมเสื่อมจากคุณที่ควรได้ เพราะมิได้ฟังธรรม.....”

ครั้นแล้วเหล่าธรรมทูตชุดแรก นั้นก็ถวายบังคมลาพระบรมศาสดา มุ่งหน้าออกจาริกแยกย้ายไปตามพระพุทธคำรัส.....

“แม้เราเองก็จักไปสู่อุรุเวลาเสนานิคม เพื่อแสดงธรรม”

๕๕ ผ่านไป..... “อานนท์! ชรรณ
 กัตติ วิณยกัตติ ที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้ว
 แก่พวกเธอทั้งหลาย ชรรณวินยนั้นจักเป็นองค์
 ศาสตร์ตาของพวกเธอทั้งหลายในกาลที่เราต้อง
 ดับไป.....” และคราบาจบในวาระสุดท้าย
 ภาพที่พระองค์บรมมตฺถ์ได้ยาอยู่ภายใต้แห่ง
 คันธาละตังคฺ์แขวงเมืองกุสินารา ห้อมล้อม
 ไปด้วยภิกษุ, ภิกษุณี, อุบาสก, อุบาสิกา
 และเหล่ามตฺถกษัตริย์ พระองค์ตรัสเตือน
 พุทธบริษัททั้งมวลด้วยปัจฉิมโอวาทอันกังวาล
 ชัดเจน ปานประหนึ่งจะประทับอยู่ในความ
 ทรงจำของข้าพเจ้าอยู่ชั่วดมปรมาณ.....

“..... บัดนี้ตถาคตขอเตือนพวกเธอ
 ทั้งหลายว่า สังขารทั้งหลายล้วนมีความเสื่อม
 ไปเป็นธรรมดา พวกเธอทั้งหลายจงบำเพ็ญ

ประโยชน์ตนประโยชน์ท่านให้ถึงพร้อม ด้วย
ความไม่ประมาทเกิด ”

สิ้นกระแสน้ำพระดำรัส พลันดวง
ประทีปแห่งโลกก็ดับวูบไปจากจินตนาการ
ของข้าพเจ้าในบัดดล แล้วภาพเหตุการณ์
ทั้งปวงที่เกิดขึ้นก็ค่อย ๆ เลือนลางจาง
หายไปจากมโนคำนึง

ตลอดสังสารวัฏอันยาวนาน สัตว์โลก
ทั้งหลายต้องอ้างว้างเวียนวนอยู่ท่ามกลาง
ห้วงมหรณพอันหาที่สิ้นสุดมิได้ คลื่นลมนั้น
เล่าก็มิวันแต่จะยิ่งโหมซัดสาดกระหน่ำสรรพ
สัตว์ให้ล่องลอยไปตามกระแสแห่งทะเลวน
ยานักที่จะแหวกว่ายไปให้ถึงแดนทวีโมกข-
มทานุภาพอันเกษม แต่แม้กระนั้นก็ตาม

ทรายใดที่ผู้คนผู้ปรารถนาวิมุตติยังจะชวน
 ขวายปฏิบัติตนโดยชอบอยู่ ตามครรลองแห่ง
 อนุศาสน์ที่พระบรมศาสดาได้ประทานไว้ก่อน
 ที่พระองค์จะเสด็จล่องลับไป ทรายนั้นวิโมกข-
 ธรรมนาวาของพระองค์ก็ย่อมยังผู้ประพฤติ
 ให้หลุดพ้นจากโสมงสารเสียได้ ในช่วงชีวิต
 อันสั้นที่ผ่านมา เราก็ได้เคยพบเคยทราบบ้าง
 แล้วมิใช่หรือว่ามีพระสาวกของพระองค์บาง
 รูปแม้ในยุคปัจจุบัน เป็นผู้เพียบพร้อมไป
 ด้วยวิชาและจรณะ ควรแก่การมอบน้อมบูชา
 จริงอยู่โดยวิสัยของสามัญชนทั่วไป เป็นการ
 ยากที่จะทราบได้ว่าผู้ใดเป็นผู้พ้นแล้วจากบ่วง
 ทั้งปวง แต่ทว่า ธรรมดาศิลจะทราบได้ก็ด้วย
 การอยู่ร่วมกันนานๆ, ความสะอาดจะพึงทราบ
 ได้ก็ด้วยการงาน, กำลังใจจะพึงทราบได้ใน

เวลาเมื่ออันตราย และพึงทราบได้ในเวลานาน,
 บัญญาจะพึงทราบได้ก็ด้วยการสนทนากัน
 นาน ๆ ฉะนั้น โดยนัยนี้ผู้ที่มีโอกาสใกล้ชิด
 กับท่านจึงอาจใช้กลยุทธ์หยั่งทราบข้อเท็จ
 จริงได้ และในบางครั้งบางครั้งเราที่เคยได้
 รับการยืนยันจากวงการใกล้ชิดอันพึงเชื่อถือ
 ได้ว่า พระสงฆ์บางองค์ได้มุ่งบำเพ็ญสมณ-
 ธรรมจนอาจสันนิษฐานได้ว่าท่านบรรลุเป็นพระ-
 อริยบุคคล.

บัดนี้ นับว่าเป็นมงคลแก่โสตยิ่งนักที่
 ได้สดับข่าวว่า มีพระเถระองค์หนึ่งใน
 พะม่าได้บรรลุอรหัตตผล. ท่านผู้นี้คือ “พระ
 คุณเจ้าอุกาวมหาเถระ” แห่งสำนักขุนลูน
 แขวงเมืองมยিংยั้น. หรือที่เรียกกันทั่ว ๆ
 ไปตามภูมิลำเนาของท่านว่า “ท่านมยিংยั้น-

ชยาคอว^๔” เรื่องนี้จะเป็นความจริงเพียง
 ใดนั้น ขอให้เราได้พิจารณาจากกระแส
 ขาวซึ่งท่านญาณโปณิกเถระ พระภิกษุ
 ชาวเยอรมันผู้พำนักอยู่ในพะม่า รวบรวม
 ได้จากท่านออกโยไน^๕ ศิษย์ผู้ใกล้ชิดของ
 ท่านอูกาวิมหาเถระ ซึ่งขณะนี้เป็นอาจารย์
 สอนกัมมัฏฐานอยู่ในย่างกุ้ง. ท่านอุทิน
 อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
 พะม่า เป็นผู้แปลจากภาษาพะม่าออกเป็น
 ภาษาอังกฤษให้แก่ท่านญาณโปณิกเถระ
 เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๔๕๕. นอกจาก
 นั้นท่านญาณโปณิกเถระยังได้ติดตามเรื่อง
 นี้ในวงการศาสนาของพะม่ามาโดยตลอด.

ในสมัยที่ท่านอูกาวิมหาเถระ ยังมีได้
 บรรพชา ท่านเป็นเพียงภติกรที่ยากจนผู้หนึ่ง

ซึ่งไม่วางมือเลย มักรรยาก็แค้นจะปากร้าย
 และมีบุตรอยู่ ๕ คน. เมื่อท่านอายุได้ ๓๕ ปี
 มีผู้ทนายว่าท่านกำลังขาดาร้าย อาจจะมี
 หนักถึงต้นชีวิต ซึ่งยังความตระหนกตกใจ
 ให้แก่ท่านเป็นต้นพัน. ประจวบกับมีผู้แนะนำ
 ท่านให้หมั่นบำเพ็ญทานและรักษาศีลฟังธรรม
 เป็นอาจิน ท่านก็รับปฏิบัติตามด้วยศรัทธา
 อุหนักถ้ำ จนวันหนึ่งขณะที่ท่านกำลังจุ่มรูป
 เทียนบูชาพระพุทธปฏิมาทำให้บังเกิดความมืด
 ซาบซ่านไปทั่วสรรพางค์กาย. บรรดาผู้
 ที่ร่วมอยู่ในที่นั้นต่างก็สังเกตเห็นชัดว่า จิตต์
 ของท่านกำลังเข้าสู่ภวังค์. นับตั้งแต่นั้นเป็น
 ต้นมาท่านก็ยิ่งมีความเต็มใจในพระศาสนา
 เพิ่มขึ้นอีกสุดจะพรรณนา. สหายของท่านผู้
 หนึ่งซึ่งเป็นเจ้าของโรงตั้งอยู่ในแถบนั้นจึงได้

แนะนำให้ท่านหัดบำเพ็ญสมณกัมมัฏฐานแบบ
อนาปานัสสติ ท่านก็ปฏิบัติตามด้วยความ
ยินดี พยายามตั้งใจทำให้สงบแน่วแน่อยู่ตลอด
เวลาทุกอิริยาบถ แม้แต่ในขณะที่หิวหน้ำชหรือ
รับประทานอาหารให้สัต์ว.

สัต์ต่อจากนั้น มีผู้ใกล้ชิดเชื่อมั่นว่าท่าน
ได้บรรลุอนาคามีผล. ในส่วนตัวท่านเอง ก็
พิจารณาเห็นว่าชีวิตผู้ครองเรือนเป็นทศกแบบ
สำหรับท่านเสียแล้ว ยากที่จะปฏิบัติธรรมให้
บริสุทธิ์บริบูรณ์อย่างแท้จริงได้ ก่อให้เกิด
ความเบื่อหน่ายในโลกีย. ท่านจึงได้ปรารภ
กับภรรยาใคร่จะออกบวช แต่ภรรยาของท่าน
ปฏิเสธโดยสิ้นเชิง แม้ท่านจะอ่อนน้อมเพียง
ใดก็ไร้ผล เหตุนี้ทำให้ท่านโหม่นสัต์ไม่เป็นอัน
กินอันนอนจนร่างกายทรุดโทรมลง. เพื่อน

บานเกิดเคยงเห็นวาท่านคงจะต้องต้นชีวิตเป็น
 แน่แท้ จึงช่วยกันขแรงฮอฮวนอนแก้รรรยาท่าน
 ขอให้อนุญาตให้ท่านออกบวชเถิด. ผลสุดท้าย
 เขาก็ยอม โดยมั่งใจว่าท่านจะต้อง
 หาเมตตงามาให้เธอ ๓๐๐ ทะหนาก่อน ท่าน
 มีความยินดีปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ รับ
 ออกไปคราดเก็บมาให้คนที่แตะได้มามากกว่า
 ที่เรียกครองเสียอีก. แม้กระนั้นภรรยาท่านก็ยัง
 กตาวาตองการอีก ๒๐ ทะหนาก็จึงจะยอม
 ให้ไปบวชได้. ท่านก็ไม่ขัดข้อง รับนำวัวแตะ
 คันไถออกไปสู่ทองทุ่งอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเก็บ
 เมตตงาเพิ่มเติมอีก. แต่ในครั้งนั้นเมื่อจะตงมือ
 คราด วัวทั้งคู่อดบหยุดเอาคอก ๆ ท่านก็มีไค
 เขียนค้เพียงแต่เตือนให้ออกเดินค้อไป วัวคู่
 นั้นก็ไม่ยอมเดิน ทั้งยังกอดบหันมาจ้องหน้า

ท่านอย่างคุณอีก ท่านคิดในใจว่า “อ้อ! ข้า
เข้าใจแล้ว เจ้าต้องการให้ข้าไปเสียให้พ้น”
ดังนั้น ท่านจึงปล่อยตัวเป็นอิสระแล้วเหวี่ยง
คันไถกระเด็นไป มุ่งหน้าเข้าสู่วัดโกตเคียงขอ
บรรพชาเป็นสามเณร.

ต่อมาอีกประมาณ ๖ เดือน มีผู้เชื่อ
ว่าท่านได้บัตถุอรหัตผล อายุของท่านขณะ
นั้น ๔๑ ปี.

เดิมทีเจ้าบรรดาลัตถุก็มิได้สนใจ
ท่าน เพราะเป็นสามเณรวัยใหม่ อายุก็
มากแล้ว แต่เมื่อได้ฟังท่านสนทนาธรรม
กับพระภิกษุรูปอื่น ๆ ได้อย่างฉลาดถูก
ต้อง ทั้ง ๆ ที่ท่านเป็นผู้ไม่รู้หนังสือและ
มิได้ศึกษาพระปริยัติธรรมมาก่อน อัน
เป็นการเกินกว่าผู้ไม่รู้หนังสือธรรมดาจะ

อาจทราบลึกซึ้งเช่นนั้นได้ ทั้งจริยาวัตร
 ของท่านก็เป็นที่น่าเคารพบูชา จึงต่างพัว
 กันคิดว่าท่านคงจะได้ดวงตาเห็นธรรม
 เป็นแน่ ข้าวันนี้ได้เลื่องลือออกไปในหมู่
 พุทธมามกะอย่างรวดเร็ว จนทราบถึง
 ท่านเยเดกของ ซยาตอว์ พระเถระผู้
 ใหญ่ผู้หนึ่งซึ่งเป็นที่ทราบกันดีทั่วพระม้าว
 เป็นผู้คงแก่เรียน ท่านได้มายังวัดที่ท่าน
 อภิบาลพักอยู่ทันที และได้ตั้งปัญหา
 ธรรมะต่าง ๆ ซึ่งท่านเจนจัดขึ้นสอบ
 ความรู้ ผลที่ได้รับก็เป็นที่น่าพอใจยิ่ง
 จนทำให้ท่านมหาเถระยอมเชื่อว่าสาม-
 เณรอุกาวิได้บรรลุเป็นพระอริยบุคคลจริง

ท่านเยเดกของซยาตอว์ได้ส่งข่าวไปยัง
 ท่านนยอง-ตันตซยาตอว์ เพื่อนัดหรรณิก

ของท่านตามที่เคยตกลงกันไว้ว่าหากฝ่ายใด
ฝ่ายหนึ่งได้พบพระอริยบุคคลก็จะส่งข่าวให้
อีกฝ่ายหนึ่งทราบ. ท่านนยของต้นต๋ชยาดอว์จึง
รับมาพบด้ามเนรอุกาวิและตั้งปัญหาขึ้นซักไซ้
ไล่เรียง ตลอดจนตั้งเท็จจริงวัตรของท่าน
เช่นเดียวกัน. ในที่สุดท่านก็ยอมรับว่าท่าน
ด้ามเนรองค์นั้นได้บรรลุอริยมรรคแน่นอน. ครั้น
แล้วด้ามเนรอุกาวิก็ได้อุปถัมภ์เป็นภิกษุตาม
คำขอรับรองของท่านเยเตกขของชยาดอว์.

ท่านอุกาวิมหาเถระมิใช่ภิกษุฝ่ายคันถธุระ
หากเป็นฝ่ายวิปัสสนาอย่างเคร่งครัด ท่าน
พราหมณ์พุทธบริษัทอยู่เนื่อง ๆ ให้หมั่นบำเพ็ญ
กัมมัญฐานเพื่อความหลุดพ้น เต็มอันหนึ่งจะ
ประกาศพระพุทธวจนะอันเยี่ยมไปด้วยพระ
เมตตาคุณที่พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสไว้แก่

เหล่านี้อาจในกาตก่อนว่า —

“..... ก็อันใดที่ศาสดาผู้เ็นดู
แสวงหาประโยชน์^๕เกอกุล อาศัยความ
เ็นดูแล้วจะพึงกระทำแก่สาวก ก็อัน^๕
เราได้กระทำแล้วแก่พวกเธอทั้งหลาย.
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย! นั้นโคนไม้^๕ นั้นที่
สังกัด^๕ เธอทั้งหลายจงบำเพ็ญ^๕ เธอทั้ง^๕
หลายอย่าเป็นผู้ประมาท เธอทั้งหลายอย่า^๕
เป็นผู้ที่ต้องร้อนใจในภายหลัง. นี่คือ^๕
วจาเครื่องปราสอนเธอทั้งหลายของเรา”
ฉะนั้น.

จบฉบับในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ บรรดาพระเถระ
ผู้ใหญ่ ในพระมาได้ร่วมกันดบดวนข่าว^๕วันแะ
ทั้งปัญหาต่าง ๆ ขนถามเพื่อตอบความ^๕รฐของ
ท่านอุกาดมหาเถระ แะแล้วทุก ๆ ท่านต่างก็

ประจักษ์ว่า ในด้านโลกุตรธรรมท่านอุกาดิ
 มหาเถระสามารถตอบได้อย่างถูกต้องทุกข้อไป
 แม้ในด้านโลกียะคำตอบของท่านบางข้อจะไม่
 ผู้กระจำจัตนิกอย่างปรากฏอยู่ในบาติ นั้น
 ก็เป็นด้วยท่านขาดการศึกษาพระปริยัติธรรม
 ผลที่สุดบรรดาพระมหาเถระผู้ใหญ่ต่างก็วินิจฉัย
 ดนัยต้องกันเป็นเอกฉันท์ว่า ถ้าวโดยวิชาท่าน
 อุกาดิมหาเถระเป็นผู้ที่ปราดเปรื่องในหลัก
 ธรรมยากที่จะหาผู้ใดเสมอเหมือน และโดย
 จรรยาท่านก็เป็นผู้ปฏิบัติชอบตามพระ
 ธรรมและพระวินัย พึงเป็นที่อนุমানได้ว่าท่าน
 ได้บรรลุอรหัตตผลจริง แม้แต่อนุ นายก
 รัฐมนตรีพะมำก็ได้เคยกราบเรียนถามปัญหา
 ต่าง ๆ จากท่าน คำปฏาวิสัชนาต่าง ๆ มี
 พมพชนเป็นเล่มหนึ่งข้อในภาษาพะมำและแปด

ออกเป็นภาษาอังกฤษแพร่หลายทั่วไป

นอกจากนี้ ท่านเอกาจารย์มหาเถระยังมี
ญาณที่อาภะดุสิตชาติในปางก่อนได้ด้วย ท่าน
กล่าวว่า ในชาติที่แต่ท่านเป็นพระเถระผู้
ใหญ่องค์หนึ่งซึ่งชาวพระมารู้จักกันเป็นอย่างดี
แต่ตามข่าวมิได้ระบุนามของพระเถระของคณ.

ท่านเอกาจารย์มหาเถระได้คบชนกับนิพนพาน
เดิมแต่เมื่อนั้นที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๕
รวมอายุของท่านได้ ๗๕ พรรษา และยังเป็น
ที่ตั้งเกิดออกประการหนึ่งด้วยว่า ดัชนีของ
ท่านหลังจากที่คบชนแล้วมิได้เน่าเบื่อยเช่น
สามัญชน เป็นที่อัศจรรย์ ทั้งนี้โดยการยืนยัน
จากนายแพทย์ ดร. ดาด พร้อมด้วยอชานชิน,
อภยอไซน์ และผู้อื่นอีกหลายท่านซึ่งได้ไป
ชันสูตรศพเมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๔๙๕

อนเป็นเวลาหลังจากที่ท่านได้บวชนั้นไปแล้ว
 ๑๕ วัน ขณะนั้นสัตว์ระของท่านบวชอยู่ภายใน
 อุโมงพระเจดีย์ใหญ่ในวัดชุมชนที่ท่านพำนัก
 อยู่ก่อนบวชนั้น พระเจดีย์องค์นั้นสร้างจนเมื่อ
 ประมาณ ๑๕ ปีมาแล้ว สำหรับเป็นที่บรรจุ
 สัตว์ระของท่านโดยเฉพาะ.

หากข่าวต่าง ๆ ที่นำมาเสนอนี้เป็น
 ความจริงแล้วไซ้ นั่นก็ย่อมเป็นเครื่อง
 พิสูจน์โดยชัดแจ้งว่า อรหัตตมรรค
 อรหัตตผลเป็นสภาพที่บุคคลจะพึงบรรลุ
 ได้จริงแม้ในยุคปัจจุบัน ท่ามกลาง
 โลกอันแสนโสมมไปด้วยกิเลสร้ายนานับ
 ประการ ท่ามกลางปฐพีคดอันวุ่นเป็น
 สิ่งคดี ท่ามกลางทะเลวนแห่งโอฆสงสาร
 อันน่าสะพรึงกลัว, และย่อมเป็นเครื่อง

ยืนยันว่า วิมุตติธรรมของพระพุทธองค์
 ช่างเป็นอภิลักขิตโดยแท้ ปราศจากกาล
 เวลาเป็นเขตต์แดน สมดังที่พระองค์ได้
 ตรัสไว้แก่สฤทธะปริพพาชกเมื่อใกล้เวลา
 ที่พระองค์จะเสด็จดับขันธปรินิพพาน
 ว่า.....

“สฤทธะ ! ภิกษุทั้งหลายเหล่า
 นี้ปฏิบัติตนอยู่โดยชอบเถิด โลกก็จะไม่
 ว่างเปล่า จากพระอรหันต์ทั้งหลาย”

๒๕ มกราคม ๒๕๕๖

ร. พ. มหามกุฏราชวิทยาลัย หน่วยงานวิชาการพระนคร

นารอนิจ อู่สำราญ ผู้พิมพ์โฆษณา ๒๕๕๖

1

ಶ್ರೀಮದ್ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣಂ

ಪ್ರಥಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಪ್ರಥಮೋಧ್ಯಾಯಃ

ಪ್ರಥಮೋಧ್ಯಾಯಃ

0

พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย

หน้าตัดบรรณิเวศวินาร

ถนนพระสุเมรุ อัมรินทร์พระนคร

นายอินจ อู่สำราญ ผู้พิมพ์โฆษณา

พ.ศ. ๒๔๙๘

